

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... » 10.—

Negyedévre ... » 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

—⊗ Budapest, november hó 9. ⊗—

Krónika.

A sajtó.

— nov. 7. —

Alapjában véve talán kissé elavult is ez a szó. Az elmúlt évszázad harminczas éveiben lehetett helyén ez a generalizáló gyűjtőnév: a sajtó. Mégis, használjuk ma is és furcsa, de úgy van, hogy éppen a legmodernebb, a naponta önmagában új életre születő intézménynek van ilyen ódon, kissé porszagú elnevezése: a sajtó.

A sajtó — ezt a szót elkezdték mondani a mult század második harmadának elején és mondják azóta is. Mindennap mondják, ami különben természetes is, mert hiszen — amióta megvan — nincs ebben az országban fontosabb dolog, mint a sajtó. Most megreformálják.

Am az összes élő szervezetek e legelevenebbike nem önmagától, önmagában, a maga működésében, a maga erényeinek erejétől, a maga hibáit elpusztítani igyekvő attól az egészséges ösztöntől reformálódik meg, amelyik minden életrevaló szervezetben bent van. A sajtót felülről reformálják, hivatalból újraszervezik, akár a közigazgatást vagy a közegészségügyi szolgálatot.

A hivatalos hatalom ez egyszer a legelevenebb életbe mártja kését és csodálni való-e, hogy a mozgékony, a reformra, operációra való megéretttségében is elasztikus test engedetlen konvulziót fejt ki az operatőr kése alatt? Nem lehet ezen elcsodálkozni, annál is kevésbé, mert egészen bizonyos, hogy az orvos kése most nemcsak a gennyest, hanem az egészséges, sőt szervi nemes részeket is érintette.

*

Amit a sajtóreform a magánbecsület védelmében és a pornográfia üldözésében akar, az helyes. Szinte üdvösnek mernők mondani a reformnak ezt a részét, ha nem volna tele — ez is — gyakorlatiatlan naivságokkal, az életben amugy is keresztülvihetetlen technikai balfogásokkal. Még leginkább jóhiszemű részében, még ott is, ahol intenciója valódi ujságírókéval találkozik, még ott is téved a javaslat a törvény végrehajtásának szándékolt módjában. És ha erre a látszóan csekély hibára rámutatunk, akkor

mindjárt világos az is, hogy miért elvetni való a javaslat legnagyobb része, az, amelyik nem a magánbecsület védelmével és a női testtel betű formájában való kereskedésnek kiirtásával foglalkozik.

A javaslatot jogászok készítették. Lehet hogy kitünő jogászok, mi erről nem merünk véleményt mondani, mert éppen annyit értünk a büntetőjoghoz, mint amennyit ők az ujságíráshoz. Semmit sem értünk a büntetőjoghoz és ők semmit sem értenek az ujságíráshoz, a »sajtóhoz«.

És ez a legnagyobb baj.

Elejétől a végéig — hiszen csak a kenyerünkről van szó — áttanulmányoztuk a javaslat vaskos füzetét. Paragrafus-embriók olvasása közben nem egyszer kellett boszusan felkaczagnunk. Nem egy oldalon ugyanis látnivaló volt, hogy a kormány a javaslatban jóakaratu akart lenni az ujságírókkal szemben. Hogy egy csunya pesti szót használjunk, meg akarta őket főzni a javaslattal, amint más társadalmi osztályokat is igyekezett mindenféle fizetésrendezési törvényekkel a maga számára megnyerni. Nem tudjuk, hogy az állami tisztviselőknél például milyen hatást ért el az új törvény, de minket hirlapírókat, könnyen hevülő, könnyen elkápráztatható népséget, alapjában véve jó és hálás fiukat ez egyszer nem tudtak megfőzni.

Nem tudtak az ügyetlenségük, a járatlanságuk, a laikusságuk miatt, ami még ott is, ahol ajándékozni akartak, arra birta őket, hogy ne adjanak, hanem elvegyenek. (Erre a legeklatánsabb példa a törvénytervezetnek a felmondási időre vonatkozó részlete, amely csak úgy ordít a jóakarattól, mégis még annál is kevesebbet szab meg nekünk, mint amennyit az eddigi rendezetlen viszonyok közt is bírói ítéletmondás esetről-esetre megállapított.)

Ez a törvényjavaslat — hiszen az ujságírók maguk tartották a régi sajtótörvényt leginkább megreformálandónak — talán jó is lehetett volna. Sikerülhetett volna a törvénytervezet, ha azt azokkal együtt készítik elő, akik tán értenek is valamit a lapszerkesztés, ujságírás, lapkiadás, adminisztrálás és expedálás tudományához, velünk, az ujságcsinálás különböző ágainak munkásaival. Am ők karácsonyi ajándéokra gondoltak. Meg akartak minket lepni és hogy örömünk teljesebb legyen, titokban a hátunk mögött készítettek elő az ajándékot, amelyet hogy átvettünk, ezerszerre szegényebbeknek érezzük magunkat, mint voltunk azelőtt, ajándékkiosztás előtt.

Tulságosan okosak akartak lenni és nagyon ügyetlenek voltak.

Ez pedig annál nagyobb baj, mert attól tartunk, hogy — bár Balogh miniszter az igazságügyi bizottság ülésén azt mondotta, hogy csak átmeneti jellegű törvényre gondol — ez a javaslat, ha valamikor törvényerőre emelkedik, igen hosszú életű lesz.

A mostani kormányzati irányzatot felváltja akármilyen más, a legradikálisabb színezetű is, a sajtótörvényt az csak igen nehezen fogja eltörölni, ujjal, helyessel kicserélni. A politikus, éppen azért, mert nagyon is rá van utalva, mind a hány van, mind utálja a sajtót. És azok, akik ma kedvezőtlen pártállásuknál fogva nagy erővel támadják is ezt a törvényjavaslatot, mihelyt egyszer hatalomra jutnak, ezer más, legsürgősebb ügyet fognak találni, amely miatt az idők legvégéig elodázódik a most maguk által is károsnak ítélt javaslatnak, akkor már régesrég óta törvénynek, megreformálása. Egyik kormányzat, a legradikálisabb sem, nem fog sietni azzal, hogy kedvezzen a sajtónak. Más nagy kérdésben egyik párt kívánja, másik ellenzi a haladást, a sajtó ügyében egyetlen közös titkos animozitás fűzi egybe őket, valamennyiöket. És a naponta újra éledő nyilvános betűtől (amely bizonyos egymásutánban következő neveket is jelenthet) való iszonyodás nem a konzervativizmusé csupán. Nem! Ez az iszonyodás az egyik embernek a másnévű ember iránt való érzése.

Az újságíró pedig örökké a »másik« lesz az ő számukra. Harcaikban felhasználják, látszatra barátkoznak vele, hizelegnek is neki, gyakran őszintén csodálják a munkáját, de legnagyobb elragadtatásuk pillanatában is bizonyos »unheimlich« érzéssel vannak az újságíró iránt. Társadalmi antiszemitizmusnak lehetne talán nevezni ezt az érzést, amelyik éppen olyan, mint az igazi antiszemitizmus: okaiban megmagyarázhatatlan, lényegére nézve definiálhatatlan, legbuzgóbb hivétől is restelt, legnagyobb ellenzőjétől is titokban kultivált, évezredek elmulásával is kiküszöbölhetetlen valami.

Az az érzés tört át a mostani sajtótörvényjavaslatnak még ama kis részén is, amely talán eredetileg hizelkedő ajándék akart lenni az újságírók számára. Az az érzés nyert tömör formát a tervezetben, amelyet — ha csakugyan törvénynyé válik — még újságíró unokáink fejről sem vesz le semmiféle változó korszak, változó kormány.

Muscadin.

A féltékenység a legfájóbb átok. Alkotni nem tud, filiszter lenni nem akar. Csak szikrát szór a hosszú éjszakába, de lelke lángba nem csap fel.

*

Régen a királyok tartottak maguknak bolondokat, ma a bolondok tartanak maguknak királyokat.

Stáremberg Ervin.

Harcz.

Szerelmünk késnél élesebb —
És lelkünk immár csupa seb.

Még harcolunk, még lázadunk,
Csatába küldjük tört hadunk;

Egymással és magunk, belül
Gőgöt szoritunk fegyverül.

Két büszke lélek, otthon ur,
Egymást figyeljük zordonul.

Tudjuk, hogy tör, nyíl és lövés
Egymást megölni mind kevés.

Hogy mérges guny, epés harag
Szívünkbe mar, belénk harap.

S bár uj sebek uj vére lép,
— De minden lépés közelebb,

Szeliden, — a szívünkbe kés —
Egymáshoz lépni, kinra kész,

És egy halál, egy életünk,
De együtt mulni végzetünk.

Együtt lehullni hirtelen,
Hogy ur legyen a szerelem.

György Oszkár.

Lear apó.

Irta: KÓBOR TAMÁS.

I.

Lear apó nagyon szerette a lányait és az ünnepi hangulatokat. Elképzelte, milyen szép volna, ha mind a három lányát egy és ugyanazon a napon adná férjhez. S mivel ezt az ötletet igen meghatónak találta, elhatározta, hogy három lányát egyszerre adja férjhez.

Kérője csak Gonerilnek volt. Az öreg ur oda is ígérte neki lányát, de várni kell, míg a másik kettőnek is akad.

Nosza elindult a Goneril kérője, s meg sem állt, amíg lovagot nem talált Regan kisasszonynak is. Akkor aztán ketten vették nyakukba a várost és kerítették kérőt Cordeliának, a tizenhét éves preparamandistának is. Közben elmúlt három esztendő.

Ekkor az öreg Lear apó egy éjszaka kiszámította, hogy ha mind a három lányának tisztességes hozományt akar adni, neki magának nem maradna elég. Ennélfogva ismét megható ötlete támadt s maga köré gyűjtve lányait és leendő vejeit, a következő beszédet intézte hozzájuk:

— Kedves gyermekeim, ti nemsokára a magatok fészkében fogtok megszállni, s én szegény öreg ember, akinek napjai ugys meg vannak számlálva, egyedül leszek. Nincs is életemnek semmi célja, csak gyermekeim boldogítása. S nincs is nekem semmi más vágyam, mint az, hogy ezentul se legyenek elhagyatva, hanem

mindig szeretetet érzek magam körül. Vagyonom száznyolczvanezer korona. Ez halálom után egyenlő részben a titek volna. De átlátom, hogy nektek már most is szükségtek van jussotokra, viszont ti is át fogjátok látni, hogy öreg napjaimra én sem mehetek se koldulni, se dolgozni. Ennélfogva azt gondoltam, hogy ha ti kötelezitek magatokat, hogy felváltva négynégy hónapig eltartjátok öreg apátokat, akkor egész jussotokat már most kiadom nektek. Ismerlek benneket, kedves gyermekeim, s tudom, hogy öreg apáttal nem fogtok rosszul bánni, nem vonjátok meg tőle sem a szeretetet, sem a tiszteletet. Ezért tekintsetek csak pusztá formának, hogy nekem jogom van bármikor, ha elégedetlen vagyok veletek, visszakövetelni az egész vagyont s abból hozományul csak annyit meghagyni nektek, amennyit a megállapodás ideje alatt rám költöttetek. Beleegyeztek, kedveseim?

A kedvesek beleegyeztek. Különösen a leendő vők, akik így váratlanul sokkal nagyobb összeghez jutottak, mint amennyire számítottak. S a közjegyző megpecsételte a hármass szerződést s megtartották a hármass lakzit. Hét boldog ember kivánt akkor egymásnak jóéjtszakát. Csak Cordelia, akinek a szive egy reménytelen tanítóért dobogott, sirt keservesen, mikor az urát követte.

*

Az első év hármass ciklusa elég szépen telt el. Az uristen sem válogathatta volna össze okosabban a párokat, mint Lear apó. Még Cordelia is, noha sokat hallgatott s melázott, az első év leforgása alatt megszülte egészséges kis fiacskáját s azóta egyre dalolászott, hajkurászta. A többi úgy élt, mint a galamb. Lear apónak gyönyörűsége telt lányai boldogságában és sűrűn, hosszú szónoklatokban fejtegette, hogy ő egyebet sem kíván, csak látni gyermekei boldogságát.

A vők néha vakargatták a fejüket, s apósukat nem találták oly egészen szerénynek. Regan ura például állami tisztviselő volt, aki két óráig hivatalban lévén, csak fél három óraker ebédelhetett. Ezt Lear apó nem tudta megszokni, minélfogva Regan az apjával előbb ebédel, az urát pedig a maradékkal várta. Lear apó ebéd után rögtön elszundikált s ahogy felébredt, rögtön pikétezni akart. Szegény férjürem ilyenkor még csak a husnál tartott s akkor nyakrafőre tömte magába az ételt, hogy pikétezhessen öregestig, noha a játékot utálta. Lear apó művész volt, a veje kontár. S Lear apó mindennap nehéz pénzeket nyert el partnerjétől, aki hiába tiltakozott:

— De papa, olyan szegény hivatalnok, mint én, nem játszhatik ekkora pénzbe.

— Sebaj, — vélte amaz — a családban marad. Ami megint nem volt igaz, mert Lear apó zsebének egy rejtelmes lyuka volt, amelyen minden pénze kipotyogott, de bizonyos, hogy nem a család ölébe.

A harmadik hónap vége felé Reganék nyakig usztak az adósságban s a szegény ember végre kifakadt:

— Ezt én nem birom tovább, tönkre megyünk, anyagilag és erkölcsileg egyaránt. Apád kártyást nevel belőlem s amit a jobb kezével ad, azt mind elszedi tőlünk kártyán.

— Szégyeld magad, — fakadt ki erre Regan — apa ideadta mindenét, mi halálával és szeretettel tartozunk neki, s te így beszélsz?

— Hálát és szeretetet kaphat, amennyit akar, de pénzem, időm és türelmem nincs több. Elvégre magunknak is tartozunk valamivel, s nem azért van feleségem, hogy az apóssal töltsem minden szabad időmet.

E szóváltások mind sűrűbbek lettek. Regan nem hagyta apját, ez pedig, aki előtt vőmuram már nem igen zsenirozta magát, fejcsóválva végighallgatta őket s aztán érzelmesen csitított:

— Miattam, gyermekeim, ne veszekedj, te a feleség vagy, neked tünnöd kell, ha ősz apáddal rosszul bánnak is. De én az apa vagyok, a szegény, mindenéből kifosztott aggastyán, aki, úgy látszik, terhére van már a kifosztójának.

— Kikérem magamnak, — ordított az elkeseredett ember — a kamat is, a jövedelmem is rámeleg a maga nagylelkűségére, mi pedig adósságból élünk, érti?

— Adósság? Nem rossz, — véli Lear apó. — e szerint én föleszlek benneteket? Hát ha így van, természetesen nem ragaszkodom a kikötéshez, sőt jogommal élve föloldom.

— Vigye az ördög a kikötést — pattant fel az elcsigázott vő.

— Vadállat — rikoltott a szerető Regan s apja nyakába ugrott. — Édesapámat nem engedem bántani s fogadalmamat megtartom. Ha őt kiüldöződ a házból, vele megyek.

— Jó lányom vagy — mondta elérzékenyedetten az öreg. S Regan lányával együtt Gonerilékhoz költözött.

*

Goneril urának szerencséje volt. Kereskedő lévén, absolute nem ért rá kártyázni. Késő este jött haza s menten lefeküdt. Lear apót eleinte ette az unalom, aztán elment a kávéházba kártyázni. Ott azonban a partnerek nagyobb művészek voltak nálánál s elnyerték minden pénzét. A kereskedő vő vakarta a fejét, de állván a kötést, szó nélkül adott neki annyi pénzt, amennyit az öreg csak kívánt. Azzal vigasztalta magát, hogy a Regan részét is üzletébe fektetvén, annak a haszna majd csak fedezi a kiadásokat. De mintha az Isten sem akarta volna: nem fedezte. Azzal a pénzzel együtt a balszerencse is bevette magát az üzletbe. A szerencsétlen ember egy szép napon belenyult a saját kasszájába, onnan kilopta és feleségének egy bucsuzó levél kíséretében átadta a százhuszezer koronát és megszökött. Lear apó Regannal, Gonerillal és két apró babával Cordeliáékhoz költözködött.

*

— Mily szép is így, — vélte Lear apó, mikor este asztalhoz ült három lányával, s a szomszéd szobában gügyögött és kiáltozott három unokája. — Együtt vagyunk; mint régen, és higyjétek el, sokkal jobban szeretem, hogy azoktól a haszontalan fráterektől megszabadultatok.

Igen, igen, sokkal jobb. Csakhogy Regan ilyenkor összeszorította ajkát, hogy fel ne zokogjon. Goneril pedig egyszerűen riva fakadt. Cordelia hallgatott és lesütötte a szemét, az ura pedig komoran ránézett és szintén nem szólt semmit. Valami baj volt ennél a háznál, amivel azonban Lear apó nem törődött.

Cordeliáék rendezett viszonyok között éltek. Az ember vasutépitő mérnök volt, sokat keresett és keveset volt otthon. Lear apó kártyázott, de meglévén a két lány hozománya, nem sok pótlékra szorult. A három testvér összedugta a fejét és bugott, sugdosott. Sok mondanivalójuk volt, s ahogy olykor együtt ültek, karjukon a gyerekekkel, hullott a csók és a könyű a babuskák arczára. Amikor ura távol volt, Cor-

delia föléledt. Nénjeire bizta babukáját és egész délutánokon távol volt. Néha a vacsoráról is elkésett s ez már feltűnt Lear apónak.

— Hol jársz te ilyenkor? — kérde.

— Nekem is vannak dolgaim — felelt Cordelia idegesen.

— Jó, jó, de vacsora idején...

— Nem kell rám várnotok — duzzogott Cordelia.

— Lányom, lányom, — prédikált az öreg — rosszul bánsz öreg apáddal. Végy példát testvéreidről, ők még az urukat is elhagyták, hogy kövessék és tiszteljék atyjukat.

Cordelia nem felelt, de olyan furcsán nézett apjára, hogy ez szinte megértette. Cordelia nem is tartotta olyan nagy áldozatnak, ha valaki elhagyja az urát.

A férj hazajön, szomoruan. Lear apó ezt is észrevette s menten faggatta:

— Mi bajod, fiam?

— Semmi.

— De látom, fiam, ebben a házban nincs minden úgy, ahogy lenni kellene. Ha itt vagy, rosszkedvűek vagytok, ha nem vagy itt, az asszony késő estig csatangol valahol...

Az ember felordított. Cordelia elhalványult s az ajtó felé tartott. Az ember utána és megmarkolta a haját.

— Még mindig? Még most is? És azt hiszed, eltűröm ezt?

Hárman is rávetették magukat, hogy szegény Cordeliát kimentsék az öklei közül. S Cordelia hallgatott s szó nélkül föltette kalapját, fogta a gyermekét és ment. Lear apó nagyot sóhajtott:

— Itt sincs nyugodalmam, itt is élnem kell a jogommal.

És Lear apónak ismét megvolt a száznolczzvan-czer koronája, a három lánya, sőt három unokája is. S mikor asztalhoz ült, elégedetten nézett végig szerettei során:

— Sokkal jobb így, nem is értem, mirevalók volnának azok a vők?

Toll és tőr.

— nov. 7.

EGY PAKLI KÁRTYA a Ház asztalán! A viccz nem is jó, pedig Eitner Zsigmond hetekig törte azon a fejét, hogy valami eredeti, jó vicczet csináljon. Csak egy pakli kártya tellett tőle, nem több, de azért az urak nagyon jól mulattak a vicczben, gratuláltak is a szerzőnek. De hát csakugyan, az a kérdés most, hogy kinek vannak jobb ötletei, meglepőbb trükkjei? Az országnak igazán sokkal szellemesebb, sokkal ötletesebb gyermekei is vannak, mint Eitner Zsigmond és a szellemesebbek és ötletesebbek közül senki sem értékeli oly kicsire a hazát, hogy azt egy pakli kártyával, vagy másfajta viczczel megmenthetőnek gondolná. Ők mondják, hogy a haza nagy bajban van most, ők szavalnak arról, hogy ily siralmas állapotok még sohasem voltak és ők tanakodnak arról éjjel-nappal, hogy a romlásnak indult országot hogyan kellene megmenteni. Lehet hogy az ország csakugyan bajban van. Mi elhiszszük ezt nekik, ha nem kellene látnunk, hogy milyen jókat és hángosakat kacagnak egy rossz vicczben, melyet a honhaza rava-

tala mellett elsütöttek. Nem, ahol ilyen jól mulatnak a legnagyobb hazafiak, ott nincs komoly ok a szomorúságra, hacsak azt nem fogadjuk el komoly oknak, hogy annyi iskolavégzett ember még egy jó vicczet se tud csinálni. Persze, egy pakli kártyát a boltban is kap az ember; de hol vegyen szellemet?

KÁROLYI MIHÁLY belépett a demokrata-körbe. Ne tessék ezen mosolyogni. Károlyi Mihály okos ember s ha ő a demokraták közé megy, tudja, hogy ebből neki lesz haszna s nem a demokratáknak. És higgyék el, van abban sok okosság, ha az arisztokraták a forradalmi elemek közé vegyülnek s ott keresnek menedéket, ahonnan legijesztőbben fenyegeti őket a veszély. Az oroszánt a barlangjában kell felkeresni és kibenn lássa Károlyi Mihály az oroszánt, ha nem a szociálistákban és demokratákban, akik fogaikat fenik a nagy latifundiumokra és egyházi javakra. A forradalmi szellő kissé erősebben dagasztja mostanában a vitorlákat: közeledik az általános választójog, a parlamentben szóhoz jutnak a demokraták és szociálisták. Mi lesz itt nemsokára? Semmi sem lesz. Károlyi együtt dolgozik a szociálistákkal, az arisztokraták Bokányival paroláznak és az ország leggazdagabb mágnása már belépett a demokraták táborába. A forradalom le van szerelve: hogyan csináljanak forradalmat a sansculotte-ok, ha az arisztokraták bennülnek a forradalmi tanácsban. Ne tessék mosolyogni. Okos ember ez a Károlyi Mihály.

EGY SZERENCSETLENÜL JÁRT piktort kell felségíteni, egy piktort, aki elvesztette a szeme világát. És ennek az egy embernek a megmentésére fellármázzák az egész országot. Hetek óta mindennap olvassuk, hogy a piktorok tanácskoznak, akcióra készülnek, képeket gyűjtenek, proklamációt szerkesztenek és kiállítás rendeznek. Így hurczolják meg a szerencsetlenül járt kartársat és így hozza forgalomba a saját nevét egyik-másik festő, aki jobban ért a maga adminisztrálásához, mint a művészethez. Milyen szép lett volna, ha a kollégák ezt a felségítést szép csendben, maguk közt elintézik. Milyen szép lett volna, ha beváltják a kitűzött programot: adni, de úgy adni, hogy a megvakult kolléga ne érezze magát koldusnak, ha elfogadja az adományt. Ez volt a terv hetekkel ezelőtt. S hogyan fest a diszkrét akció ma? A szegény kolléga mindennap felolvastatja magának az újságokat és kénytelen megállapítani, hogy a diszkrét kartársak semmitől sem riadnak vissza, ami egy kis reklámot szerez nekik. De abban azért mégis igazuk van, hogy a vak kolléga még sem érzi majd magát koldusnak. Nem ám! Mert a jelen esetben a vak kolléga igazán többet ad kartársainak, mint amennyit ő kap a kollégáktól.

CSOKONAI, CSOKONAI! Mikor a mindenáron moderneskedők kerestek maguknak egy istent, akit rajtuk kívül még senki sem imádott, felfedezték Csokonait. Egy szűz, félig elfelejtett, félig ismeretlen isten kellett, mert ők modernnek. Meg kellett mutatni, hogy ők válogatosabbak, mint az ország művelt népei s hogy nekik csak az az isten imponál, akit ők ültettek a maguk faragta trónusra. Csokonai, Csokonai! hallatszott minden zöld berekből és minden dadogó ajakról. A blöff sikerült: vannak, akiknek mindig a legújabb divat a legszebb és vannak, akiknek mindig az tetszik, ami ellen titok-

ban fellázad a saját izlésük. Így jött divatba Csokonai. De akadt egy merész reakzionárius, aki végre felkiáltott: mit akarnak az urak azzal a Csokonaival! Hisz ma már minden VII-ik gimnázista tud úgy verselni, mint Csokonai. Tóth Imre, a Nemzeti Színház igazgatója mondta ezt és Tóth Imrének nincs igaza, mert a VII-ik gimnázisták ma már jobban verselnek, mint Csokonai. Más lapra írtozik, hogy milyen a Móricz Zsigmond darabja, mely Tóth Imréből ezt a kritikát kiváltotta. Ha a VII-ik gimnázisták jobban is verselnek, mint Csokonai, jó színdarabot azért lehet írni Csokonairól. Igaz hogy Tóth Imre lévén a Nemzeti Színház igazgatója, elsősorban ő illetékes annak megállapítására, hogy mi jó, vagy mi rossz darab a Nemzeti Színháznak. Az igazgatónak nem tetszik Móricz Zsigmond darabja. Ez felfogás dolga. Lehet hogy a közönségnek, ha elolvassa, fog tetszeni, ami még mindig nem bizonyít Tóth Imre ellen, mert hiszen Hauptmann drámái is nagyszerű olvasmányok, de mint színpadi alkotások nem állták meg helyüket. Talán ilyen a Móricz Zsigmond darabja is. Várjuk be a könyvet. Bizonyos, hogy nem közönséges könyv az olyan, mely már a megjelenése előtt egy nem mindennapi sikert eredményezett: megszólaltatott egy bátor esztétát, aki fenékebe furt egy legendát: mit akarnak az urak azzal a Csokonaival!...

Krónika II.

Tango.

— nov. 7.

Végre valami, ami egész Budapestet, sőt az egész országot, az egész világot megmozgatja. Tango; a messze tengerentúlról jött, Argentínából, az ujköri csodák friss országából, amely tehát nemcsak fagyasztott hussal, de forró vérrrel is el tudja látni a halódó Európát. Az elmélkedő lelkek így szólnak: »Ime, nem lehet dolog elég kicsiny, hogy vele győzni ne lehessen«. A rosszkedvűek így: »Mit ér a tudomány, az akarat, a hit, ha egy csapszéki táncz félóra alatt több lelket mozgat meg, mint Szent Tamás és Darwin munkálkodásai évtizedek, évszázadok alatt?!« Az álszenteskedők kétségbeesve emigy szólnak: »Hová lesz a világ, ha már ez sem erkölcstelenség, ha már ilyen nyilvánosan kompromittált lányok se kapnak férjet!?!« A jókedvűek pedig hallgatnak és tánczolnak, olyan szenvedélylyel, aminővel Szinyey bácsi a magyar írókat, avagy Fényes László a marasztaló verdiketek gyűjtögette. Egész Budapest a tangót járja, még az Uránia is, pedig ennek már a neve is mutatja, hogy a komoly tudományok szolgálatában áll.

Lássuk hát egy kissé ezt a furcsa argentin portékát. Mindenekelőtt: táncz-e csakugyan? E tekintetben a jelölt ur egyest kap. Táncz, mert a jókedvet, a lappangó erotikát, a szilajságot, az emberi vérben lakó ősi ritmust jelenti, amely minden igaz táncznak alapeleme. A Wiesenthal-lányok, az Isidora Duncan-ok koreográfiai egyenletei után jól esik végre valódi tánczot látni, amelynek modellje nem ókori hamvedrek felületén, hanem a könnyelmű és bohó emberi szívben lakik. Éveken keresztül minden orfeumnak, sőt minden éjjeli mulatónak meg voltak a maguk egyiptomi, asszir, perzsa, bizánczi tánczosnói, akik a történelmet Buzalka mes-

terrel próbálták összekapcsolni és titokzatos világításban, felbontott hajjal mutatták be, mily rettentően unalmas ember volt II. Ramzesz, avagy Bál Hanán. A tánczból V. S. O. P. disszertáció lett, magasabb matézis; de a vonalakat és a ritmust megfogni, kaliczkába tenni, felboncsolni és kitönni éppen olyan kevésbé lehet, mint a pacsirta énekét.

A tango elsöpörte dermedt társait, elsöpörte a forradalmak erejével és féktelenségével. Csak sansculotte lehet ilyen szemtelenül bátor és ő valóban sansculotte, mert a legalacsonyabb helyről került a főuri parketták hüvös magasságáig. Tul a tengeren csapszékekben keletkezett, Európában pedig ama különös helyek vették pártfogásukba, amelyeknek létezését a vidéken szerény vörös lámpások hirdetik. Milyen karriér! A tango nem törődött eredetével, fölfelé törtetett, egyre följebb és följebb és ki tudja ma, hol fog megállni ez a gyönyörű parvenü? Ha jól esik, akár szimbólumot láthatunk benne, hogy nincs ok a tartózkodásra: Napoleonok még mindig többen szülehetnek, egy se fog St. Cyrben megrekedni. Nincs a világon oly kicsi és haszontalan dolog, amely a huszonnegyedik quadrilleből ne vágthatna az első sorba, csak találjon kapcsolatot az emberi lélek összességével, adja vissza az életet, ahogy az évezredek óta bennünk, a cselekedeteinkben, sőt akár az Unterbewusstseinünkben él.

Istenem, milyen kár, hogy a tango nem született embernek! Milyen gyönyörűség volna elnézni, ahogy nevetve gázol át társadalmi formákon, előítéleteken, begyöpösödött nézeteken, ahogy a jókedvet — a legdrágább fluidumot — végigönti a világon, ahogy a bicskát a királyi karddal kapcsolja össze. Ez volna az Ember, akiről a huszadik század komor éjszakáin oly szívesen álmodozunk, az igazi ember, aki előtt nincs lehetetlen, aki mindenkit megforgat, megkap egy perczre és sohasem lesz nehézkessé, elvonttá, avagy fenségessé. Egy ember, aki végre nevetni tud, igaz szívből, hatalmas tüdőből, mint a szatirok, aki a hordóra mer állni és beszéd helyett még ott is tánczolni kezd. Jókedv, vidámság, szín: mily rettentően ritka portékák vagytok, ha egy argentin kocsmáig kell értetek mennünk!

És mégis szívesen járjuk végig a hosszú utat, mert megkívánunk benneteket, mert a komor lét egyensúlyozóira szükségünk van, úgy tetszik jobban, mint valaha. Ki merné mondani, hogy az élet vidámabb elemei a tangónál ne találhatnának külön képviselőt? Ám, mit tegyünk, ha sem az irodalom, sem a művészet, sem a társas gondolkodás nem szolgál vele? ha az élet is untalan megfélekedezik róla, hogy az ember játékos természet és holta napjáig gyermek marad? Amit nem tudunk önmagunktól megteremteni, — kicsit megalázkodva, kicsit letörve — ott keressük meg, ahol éppen megtaláljuk, és ha a földön nincsen más kapocs, amely szegényt és gazdagot, öreget és gyermeket, cowboyt és hercegnőt összefűz, a tangónak kell helyette sikra szállnia. És a tango meg is teszi; amint a furcsa muzsika megszólal, egyszerre az egész világ

egy nagy tánczteremmé alakul át, hölgyek és urak — kezdve H. M. Györgytől az utolsó balletpatkányig — összefogódnak és lakkcipőikkel a padlóra írják azt, amit a szívekbe kellene vésniök: hogy mindnyájan egyformák vagyunk és hogy mindnyájunknak jól esik, ha kaczagva, kopogva, a komor árnyakat kigunyolva, a szent Percznek hódolva siethetünk a sir felé.

Syrion.

Az új Gulliver.

Irta: BARRY PAIN.

(5)

Erre természetesen nem állottam rá. Én, aki meg akartam őt menteni, nem hajszolhattam be a biztos halálba. Megkérdeztem azonban tőle, hogy ismernék fel az örökös istenek, a város rendőrsége.

— Az arczképemről — mondotta. — Mind-egyikünkről van arczképük. Az enyémet a város ház-falain keresztül vették fel.

— Helyes — szóltam. — A városba csak egyedül megyek. Nem kell tartanom a népedtől?

— Nem. Ruhád szürke. Igaz hogy nem mászol négykézláb, mint az istenek, és a karod rövid, mint az enyém. De nem gyülik meg bajod az istennel?

— Dehogyan — mondtam. — Adtak nekem egy írást, azt fel kell mutatnom. Ez az írás megvéd attól, hogy bántsanak.

— Hogy bántsanak? — szólt a leány. — Az istenek senkit sem bántanak. Ha szükséges, megölik az embert. Ha a hátgerince görbe, vagy megbetegszik, vagy már sokáig élt, vagy ha megtagadja az engedelmességet, mint én, akkor meg kell halnia. Az istenek maguk mesélték nekünk, hogy a régi időkben ükapáinkat megverték vagy börtönbe zárták vagy elkobozták a birtokukat. Ezt büntetésnek hívták. Mi ezt nem ismerjük. Nekünk van táplálékunk és lakásunk, fűtésünk és világításunk, van időnk a munkára és a játékra. Minket nem büntetnek meg. Ezért kell szeretnünk az isteneket.

— Ki tanított erre benneteket?

— Ők maguk. A kis gyermek először is ezt tanulja. De már kissé beleuntam abba, hogy itt ülök és olyan dolgokról beszélek neked, amit mindenki tud. Jöjj velem az erdőn keresztül a partra, a barlangba, ahol aludni szoktam.

Bólintottam. A nő felkelt, maga köré csavarta a ruháját. Mikor egymás mellett mendegéltünk, megkérdeztem tőle, nem fél-e egyedül aludni a barlangban. Hiszen akármelyik isten reábukkanhat ott.

— Nem — szólt a nő. — Soha. Az istenek sohasem jönnek be a barlangba, mióta a szörny kibujt a tengerből és beléje mászott.

— Micsoda szörny?

— Nem tudom. Ez még ötven évvel ezelőtt történt. És közülünk senkise él ötven évig. De hallottam beszélni róla. A szörny kimászott a tengerből, olyanforma, mint egy kigyó, de nagyobb, mint a kigyó. Akik a szemébe néztek, meghaltak a rémülettől. Két isten is meghalt. Bemászott a barlangokba és azóta nem mutatkozott. Valószínűleg még ott él és vár valamire. De mélyen lehet, a barlang legmélyén, ahova sohasem megyek. Ha mozogni hallanám, rögtön felocsudnék, mert csak félszemmel alszom és még lenne időm a menekülésre. Ha mindig a barlangokban maradnék, nem

kellene félnem az istenektől, de az embernek szüksége van a napfényre és a vízre, hogy uszszék és az ételre, hogy táplálkozzék. Nincs igazam?

Egy véleményen voltam vele.

— De — szóltam — az erdőben is ezer veszély van.

— Csak akkor, hogyha csöndes az idő. Ha fúj a szél, akkor nem mernek az erdőbe jönni. Ezt mindenki tudja, de azért nem ismeri az okát.

Én tudtam, hogy miért. Elmondták nekem, mennyire félnék, hogy rájuk esik valami. A tulságos kultúra elvánnyasztotta az idegeiket, petyhüdtté és lomhává tette. Nem félték a szilaj bikától, mert kezükben volt a halálpálcza. Nem félték ettől a tanulékony fajtától sem, mert a tudatlanság által megfélemték és szolgálatra kényszerítették. De a fa ága rájuk eshet és a barlangban kísértetek járhatnak. Gyülni kezdtem ezeket az ugynevezett elsőrendű lényeket.

A nő kérdezősködni kezdett a hazámról, és amit elmeséltem neki, azt ő barbár kritikájával illette. Nagyon megütközött azon, hogy nálunk kórházak vannak és az egész orvosi miskulanciát erkölcsstelennek tartotta.

— Ha a gyöngéket és a betegeket talpra állítják és az életüket meghosszabbítják, nem új bajok forrása-e ez? Az állatokon látjuk ezt, amelyeket felnevelünk a növényeken, amelyeket gondozunk. Az emberekkel nincs épp így?

Ráhagytam, hogy úgy van. Hangsúlyoztam, hogy a hazámban nemcsak a testi tökéletességet veszik számba, de ezenkívül sok más dolgot is.

— Ezt már észrevettem — szólt oly nyíltsággal, hogy majdnem zavarba hozott. — Mondd, szépek nálatok az asszonyok?

— Van szép is. Van bizony olyan is, aki egyáltalán nem szép.

— Hát akkor miért élnek. Borzasztó lehet. Mondd csak, van olyan, aki nálam is szebb?

— Sohase láttam oly szépet, mint te, Álom.

— Mondd még egyszer, — szólt — oly jól esik ezt hallanom.

Nem mondtam még egyszer, felelősséget éreztem e szép barbár leánynyal szemben. Első kötelességemnek tartottam, hogy kigyomláljam lelkéből a formátlan, intelligens és tanult emberekről való babonát, akiknek isteni küldetésében már gyermekkorától fogva hitt.

— Ha az uraid csakugyan istenek, mint mondd, miért nem ölik meg azt a tengeri szörnyet is?

— Két isten meg akarta ölni, de mikor meglátta a szemét, annyira megrémült, hogy szörnyethalt. Most már tudják, hogy nagyon is gonosz szörny, és mert tudják, nem is háborgatják.

— Nagyan pipogya legények lehetnek az isteneid, hogy ily hamar megrémülnek. Nálunk nem hisznek olyan istenekben, akik meghalnak. Pedig egyik urad, akivel a szigetre való megérkezésekor találkoztam, azóta már meg is halt és a testét szépen elégették.

— A testét — igen, de ő maga él. Erre az istenek még gyermekkoromban tanítottak, nem szép tőled, hogy most másra akarsz tanítani.

Tudom, hogy a gyermekkori benyomások mily hatalmasok. Most már emlékszem arra is, hogy világosan láttam ezt, mielőtt Thuleba jöttem. Nekem, a férfinak, majdnem lehetetlennek tetszett, küzdeni a zsarnokság fortélyos és bonyolult hatalma ellen, a rab-szolgaság ellen, amelyet vakul elfogadtak. A másik veszély felé fordultam, — a tenger felé.

— Jól tudsz uszni? — kérdeztem.

A nő nevetett.

— Nálunk mindenki úgy uszik, mint ahogy jár. Mit csodálkozol ezen. Olyan furcsákat kérdezel.

— Hát akkor — mondtam — uszszál a tengerben.

— Nem. A tenger rossz víz. Aki iszik belőle, az meghal. Nincs igazam?

— Igazad van, de...

— Bizony úgy van. Megtanítottak, hogy tilos a tengerhez nyulni. Te néha úgy beszélsz, mintha isten lennél, dicsekszel a szabadsággal és hogy messze országokból jöttél, de te se mernél hozzányulni a tengerhez.

Elnevettem magamat.

— Még ma este megfürdök benne — mondtam.

— Az istenre kérek, ne tedd ezt — szólt Álom.

— Kutyabajom se lesz.

— De meghalsz.

— Ha mondom, hogy nem halok meg.

— Olyan szomorú lenne, pár napig még élhetnék és szerethetnék téged.

A barlang bejáratához értünk.

KILENCZEDIK FEJEZET.

A barlang homokköoldala ki volt furva, mint egy óriási tengerinyul-odu. A sziklák természeteseek voltak, de az utvesztőnek azok a járatai és szobái, amelyekbe beléptünk, mesterséges munkát árultak el. Helyenként téglaszlopok tartották a padlatot és a falakat szerszámok simították és csiszolták. Úgy sejtettem, mert hogy e tekintetben Álom semmi felvilágosítással sem szolgálhatott, hogy Thule urai egyidőben fel akarták használni ezt a természetes barlangot, de munka közben visszatörpantak az ostoba babonától, amelyről Álom beszélt. Én kötve hittem abban a csodálatos kétéletű szörnyben, amely kimászott a tengerből és ötven évig vagy még tovább is élt a sziklák belsejében. Álommal közöltem a kétségeimet, de ő nem hitt nekem. A szörny, mikor kijött a tengerből, látható nyomot hagyott és semmi nyomát sem lelték, hogy visszament volna.

— Mivel él most ez a szörny?

— A vízben talál táplálékot.

— De azt mondtad, hogy nem ment vissza a tengerbe.

— Nem. De a barlangban — messze, messze, ahol még sohasem jártam — van egy nagy tó. Ott él. Elvezetlek olyan helyre, ahol hallhatod, amint a víz belecsozog a tóba. Légy mindig a nyomomba, különben eltévedhetsz.

Sok csavargó ösvényen vezetett, amíg el nem értünk egy helyre, ahol letérdepelt és a fülét a földre szoritotta. Rám szólt, hogy én is kövessem a példáját. Világosan hallottam alattam az eső víz zaját, de ez még nem bizonyítja, hogy itt tó van és még kevésbé bizonyítja, hogy a tóban lakik a szörny. Közöltem ezt vele, de ő nem hitt nekem.

— Mikor rám találtál az erdőben, — szólt Álom — nagyon szomorú voltam, mert már napokig nem beszéltem senkivel, halálra voltam ítélve és nem volt menekülés. Most, hogy hozzám jöttél, reményt adtál és felbátorítottál, újra élek. Gondolkozz te is úgy, ahogy én gondolkodom, különben elszomorítasz. Hinned kell a nagy kigyóban.

— Ne beszéljünk róla. Mutasd meg, hol alszol.

Egy szűk ösvényre vezetett, amely oly szűk volt, hogy alig mehettem be a szobába. Egyszerű hálószoza volt ez, rőzsékből egy ágy volt megvetve, más semmi se volt benne.

— Igen, — mondta a nő — itt alszom, mert az ösvény szűk, a kigyó pedig, amely a tóban van, nagy, így aztán nem kuszhat hozzám.

— És van énnivalód?

— Van — sok is. A népem minden éjtszaka eledelt hoz és a barlang szája elé teszi. Nem mernék bejönni a barlangba, mert hisznek a kigyóban, nem oly okosak, mint te. Én se mernék bejönni a barlangba, ha nem lennék különben is halálra ítélve.

— És az istenek megengedik ezt?

— Nem tudom. Nem igen merészkednek a barlangba jönni. Azt hiszem, tudják is, hogy ételt hoznak nekem és nem is akadályozzák meg. Csak egy büntetést ismernek. Éhhalálra nem ítélnék. A halálpálczával rám mutatnak és egy pillanat alatt összeperzselik a szívemet. Azt gondolod, hogy az uszás után megéheztem? Igazad van, te is éhes lehetsz, mint jómagam, együnk együtt.

A barlang bejáratához közel egy másik szobát mutatott, ahol ételeit tartotta. Egyszerű ételek voltak ezek. Egy csomó édes kétszersült és egy csomó szárított gyümölcs. A gyümölcs olyan színű és szagu volt, mint a mazsolaszőlő, de kétszer akkora.

— Ez az erdőben nő — mondta Álom. — Ősszel, mikor érik, nagyon jó. Többet sohase szedhetek, istenem, úgy fáj a szívem.

Azt hiszem, azért fáj inkább a szíve, mert nem hittem abban a szörnyben, amely a tengerből kimászott. De azért kedvesen elcsevegtünk. Beláttam, otromba dolog volt, hogy hirtelen és könyörtelenül megdöntöttem a hitét, amelyben felnevelkedett. Azt hiszem, egyáltalában nem szabad mások hitéhez hozzányulni, míg az a hit nem határozottan és közvetlenül ártalmas. Én egyszerű tengerész vagyok, a hittérítéshez nem igen értek és így összedöntöttem egy szép kártyavárat.

Mikor ettünk, Álom a rőzséágyára feküdt és én még egyszer felmásztam a domb tetejére, hogy még egyszer nézzem a tengert. Egész délután néztem a tengert, néha a látcsővemmel is, de sehol sem láttam vitorlát.

Be kell vallanom, hogy a terveim megváltoztak: és ezt teljesen annak kell betudnom, hogy Álom erősen megigézett, sokkal erősebben, mint ahogy ezt bevallottam neki. Már nem igen akartam megtekinteni a várost, a munkások helyzetére sem voltam kíváncsi, elég volt az, amit Álom mondott róla. Elhatároztam, hogy visszavonulok a barlangba vele, és ha lehetséges, megmentem őt attól a szörnyü haláltól, amivel fenyegetik. Hogy miképpen, azt még nem tudtam. Csak vártam, vártam a szerencsére.

Rőzséket mentem keresni és velük megrakottan visszatértem a barlangba, hogy ágyat vessek magamnak. Itt Álom várt rám és a rossz kedve teljesen eltűnt. Arról a tervemről is letettem, hogy este megfürdöm a tengerben, nehogy szomorítsam őt. Üldögéltünk és beszélgettünk, míg a csillagok fel nem jöttek. Mióta a szigeten vagyok, most néztem először a csillagokat. Nem ismertem ezeket a csillagokat. Fogalmam se volt, hogy ezen a világon vagyok-e, vagy másutt. De ez a probléma nem igen zavart. Jó volt így üldögélni és hallgatni Álomot, amint elmesélte, hogy fogott el egy vad mókust és hogy szelidítette meg. Hangja kedvesen puha és csacsogó volt.

Megint visszatért az ágyába, én leteregettem a rőzséket a barlang ajtaja elé és lefeküdtem. Éjtszaka szoktak neki ételt hozni és szerettem volna látni ezeket az embereket, vagy beszélni velük.

Ez a tervem azonban balul ütött ki. Alig aludhattam egy órát, mikor léptek zajára riadtam fel, kinéztem a barlangból és egy embert láttam, aki tálcát hozott

a fején. De mikor száz yardnyira lehetett a barlangtól, a tálczát a földre tette és visszafordult. Hiába kiabáltam, hogy jóbarát vagyok és beszélni szeretnék veled, nem értette a beszédemet és az idegen hang megrémítette, lóhalálában futott el.

Kora reggel megfürödtem a tengerben, de mikor visszatértem, egy szót se szóltam róla Álomnak. Azt azonban elmondtam neki, hogy éjtszaka az ételhordó ember elszaladt, mikor meghallotta a hangomat.

— Ezt nem jól tetted — szólta Álom. — Azt mondtad, nem akarsz a városba menni, és velem akarsz maradni. De úgy tetszik, hogy nem éred be velem és másokkal is akarsz beszélni. Helyes. Ma éjtszaka a barlang előtt alszom, beszélek azzal a férfival és elhozom neked. Azt hiszem, hogy nagyon szeret engem.

Álomnak azt mondtam, hogy megváltoztattam a szándékomat és nem akarom látni se a férfit.

Heves szél fujt és a nap legnagyobb részét az erdőben töltöttük. Időközönként látcsővel vizsgáltam a horizontot, de semmit sem vettem észre. Csodálkoztam, micsoda elhagyott tengeren fekszik ez a sziget. Álom egész nap hallgatag és gondolkodó volt, de nem félt, mert tudta, hogy ilyen szeles napokon az istenek nem mernek bemenni az erdőbe.

Másnap reggel újra megfürödtem a tengerben és visszatérve Álom közölte velem, hogy tudja, hol voltam. Láttam, amint usztam a szabad vízben.

— Miért nem mondtad meg, hogy a tengerben fürödtél?

— Nem akartalak busítani.

— Nem vagyok gyerek és nem szabad úgy bánnod velem, mint a gyerekekkel. Ha akarom, úgy gondolkozom a tengerről, mint te. Én ismerem azt, amit te nem.

Azt mondtam neki, hogy nem is kétkedem ebben. Egész nap esett az eső és a barlangban beszélgettünk. Beszélt az életéről, a sziget törvényéről.

Közöltem vele, hogy már torkig vagyok Thule uraival, — az elsőrendű lényekkel, ahogy magukat nevezik, — az istenekkel, ahogy a szegény, tudatlan munkások hívják őket. Megvetem nem nélkül való, herélt idegességüket. Utálok őket, mert félnék a forró bűnökötől és a hideg bűnököt szeretik. Megvetem az önzésüket, bár tudásukat nagyra becsülöm.

De hogy őszintén beszéljek, a zsarnokságuk — a rosszhiszemű és önző zsarnokságuk — oly kitünő munkásfajtát teremtett meg, amilyen nincs az én hazámban. Ezek a munkások jobban táplálkoznak; jobban öltözködnek, jobban laknak. Egészségesebbek — a betegséget egyáltalán nem ismerik — és boldogabbak. Öntudatosan használom ezt a szót. Kegyetlenül bánnak velük, — a mi modern szellemünk nagyon is kegyetlennek találja — ez a kegyetlenség azonban nem szeszélyes. Törvényen alapszik, amely oly megváltozhatatlan, mint a természet törvénye. A gyenge csecsemő anyja, akinek a fiát megölik, tudja, hogy miért ölik meg; de ha nálunk a legjobbakat és a legtehetségesebbet villám sújtja le, nem tudjuk, miért történik. Minden férfit sajátos munkára nevelnek és a saját hajlamát mindig tekintetbe veszik; inkább a hajlamát, mint a képességét. A nőről vallott nézetük állati és csak kivételes esetekben engedik meg, hogy a nő a negyvenöt évet túlélje. Másrészt a nő nem végez kemény munkát, ha a nő várandós, vagy gyermekágyban fekszik, gyengéd figyelemmel bánnak velé, sokkal gyengédebben, mint a mi törvényeink, és a nő a himje megválasztásában szabad, nem kötik pénzügyi és szociális szempontok. A gyermek nem ismeri a bakafántoskodást és a durva kényszert, a vizsgák átkát, amit mi nevelésnek nevezünk. Minden gyermek tüzetesen megtanulja

a legszükségesebb dolgokat. A nevelés mindig egyéni és a gyermek természetének tanulmányozásán alapul. Ha az írás, vagy az olvasás, vagy a számtan szükségtelen lesz ahhoz a munkához, amelyet a gyermek végezni fog, akkor egyáltalán nem tanítják meg ezekre. Azt mondhatnók szinte, hogy a gyermekeket elkényeztetik. De nagyon korán megtanítják ama törvények megváltozhatatlan és könyörtelen voltára, amelyek fajuknak parancsolnak.

Alkonyat felé Álom sötét és csüggedt lett. Egyszerre felkelt és azt mondta, hogy visszamegy a népéhez a városba.

— De — szóltam — akkor meghalsz.

— A nő számára a halálnál is van rosszabb. Hiába akarsz megakadályozni. Ha nem mehetek vissza a városba, holnap reggel mérges bogyót eszem az erdőben.

Álomot minden áron magammal akartam vinni a hazámba, ha csak lehet, és feleségül akartam venni. Most úgy tetszett, hogy erre nincs semmi reménység. Nem mentegetem azt, amit mondtam vagy tettem. Azt hiszem, hogy ilyen körülmények között szükségtelen is a mentegőzés. Álomnak azonban megmondtam, hogy né keresse az istenek halálpalczáját és az erdei mérges bogyókat, mert sohase éri az a csalódás, amely a nő számára a halálnál is rosszabb.

TIZEDIK FEJEZET.

Ezután kétheti oly idilli és nagy boldogság szakadt rám, amelyért magáért is érdemes volt születnem. Álom már nem félt a tengertől és reggelenként kiuszott velem. Néha az erdei mocsárban pisztrángokat fogtunk, megtisztítottam és megsütöttem úgy, ahogy az oceánön tanultam, forró kővön és hamun, a tüzet pedig a látcsővem lencséje szolgáltatta. De ezt csak nagyon szeles napokon mertük megtenni, nehogy a tüzből fölemelkedő egyenes füstoszlop elárulja hollétünket. Nem voltam képes megingatni Álomnak a szörnyben való hitét, de úgy tetszett, hogy már nem igen fél sem attól, sem mástól.

— Ha a halál jön, — mondta Álom — mindkettőnk elvisz. Addig élünk. Ha valaki már nem lehet boldogabb, akkor nem szomorú, hogy meghal. Mi már ittunk az élet borából.

Elhatároztam, hogy tüzetesebben kikutatom a barlangot. Eddig csak az akadályozott meg ebben, hogy nem volt világítószórom. A második hét végével az erdőben erősen gyantás fákra bukkantam, amelyekből fáklyákat akartam csinálni. Magammal vittem egy csomót, becipeltem a barlangba és elmondtam Álomnak, hogy mit akarok.

— Veled megyek — mondta. — Nem tudtam lebeszélni őt róla.

Ezen a napon kis tüzet gyújtottunk a barlang bejáratánál és mikor a nap lement, meggyújtottuk a fáklyákat a tüzön és elindultunk; nem vettünk magunkhoz mást, csak a bicskámat és egy darab krétát, hogy az utvesztőben megjelöljük a nyomunkat.

Már elértünk olyan pontra, ahol csak két ut volt. Mindegyik oly széles és tág, hogy egy kétkerékű vagy egy négykerékű kocsit kényelmesen elérhetett volna rajta. Az egyik ut felfelé kanyargott és kétségtelenül a domb másik oldalára vitt. A másik lefelé zuhant, mi ezt az utat választottuk. Itt kell lenni — ha egyáltalán van — a földalatti tónak. Mikor előbbre mentünk, a vizesés zaja egyre erősödött. Izgatott a kaland és mohón vágyakoztam, hogy valami ujat lássak.

Az ut hirtelen hatalmas csarnokká tágult, oly nagy volt, hogy fáklyáink távoli zugait meg se tudták már

világítani. És itt nagyon kellett vigyáznom minden lépésemre, mert hirtelen egy szakadék peremén találtam magamat.

Hasmánt feküdtem, kinyújtottam a fáklyát és mélyen magam alatt láttam az elnyuló fekete tavat, amelynek egyik végibe belezuhogott a vizesés. A tó közepéből nagy sziklaféle emelkedett ki. Kíváncsi voltam, hogy mi lehetett.

— Van elég fáklyánk? — kérdezte Álom.

— Van.

— Akkor mindjárt meglátjuk, hogy mi az.

A fáklyát a feje körül forgatta, míg lángra lobbant és aztán belevetette a tóba. A tó közepébe esett, a nagy sziklaszerű tömegre. A tömeg lassan megmozdult, bozontos szőrét mutogatta, amelyet iszap borított. Az égő szőr büze az orrunkat facsarta, mély bögés harsogott a szörny torkából, amely megrázta a barlangot.

Riadtan menekültünk. Inkább a szerencsének, mint a saját bátorságomnak tulajdonítottam, hogy nem ejtettem el a fáklyát.

Természetesen néztük azokat a krétanyomokat is, amelyek vezetőink voltak, különben örökre ott vesztünk volna az utvesztőben a barlang zezzugai között. Végül kitaláltunk és az erdőbe indultunk. Itt töltöttük az éjjel hátralevő részét és beszéltünk azokról a csodákról, amiket együtt láttunk. Ez volt az utolsó éj, amit együtt töltöttünk.

Alig derült még, mikor pár lábnnyira előttem kis füstöt láttam libegni a poros talajon.

— Mi ez? — kérdeztem.

— Ez a halál — mondta Álom. — Most mind a ketten meghalunk.

A füst, amely se nem emelkedett, se nem oszolt szét, reszketni kezdett és szilárd alakot vett fel. Előttünk sunyított a professzor alaktalan feje és széles, meredt szeme.

Jobbkezét, amelyet dörzsölő keztyű borított, kivette a botosából és reám emelte a halálrudat.

— Először az idegen hal meg — mondta és reám mutatott.

Álom hozzám tapadt.

Ugy éreztem, mintha a tűz pörkölné a torkomat.

És ami most következik, — bár más természetesnek láthatja — a történetem legfurcsább része. Miután az ájulatom elmúlt, arra ocsudtam, hogy egy hajó fődélzete ringat. Mikor kinyitottam a szememet, két ember hajolt fölém. Az egyik egy pohár konyakot tartott a szájához.

— Látja, — szólt diadalmasan — él és megnyerem a fogadásomat.

— Később megtudtam, hogy a *Hermione* gőzös fedélzetén vagyok, amely Alexandriából Cardiffba indult és gyapotot szállít. Ugy találtak meg, a hajó mélyén, eszméletlenül. Gyengéd szeretettel térítettek eszméltre és a hazámba vittek. De mikor elmeséltem furcsa történetemet, a hajó legénysége hitetlenül rázta a fejét.

Azóta semmi fontos se történt velem, csak az, hogy egy nagy kórház-féle épületbe vittek, ahol most kényelmesen élek. Itt sok doktor és sok páciens veszik körül. A pácienseknek — attól félek — nincs meg mind a négy kerekük, mert badar dolgokat mesélnek. Én azonban elégedett vagyok. Végigéltem az életemet. De azóta nem igen hallgatják meg a Thuléban viselt dolgaimat, — ha rám hallgatnak, akkor nevetnek — ezért tehát leirtam ide, hogy egy másik és okosabb nemzedék okuljon belőle.

(Vége.)

Vonósnégyes.

Fehér, ideges szárnyuk összecsucukják

Mint bágyadt kis lepkék a legyezők,

Enyhe parfüm és csillár-napsütés

Kavarja fel a színes levegőt.

Lelkünk lefüggönyözött kis szalónjában

Mendelssohn fáradt árnya most a vendég,

Csend... A hegedűk száz foszlányra tépik

A nagy fehér-arany teremnek csendjét.

Én két kezemre ejtem a fejem,

A végső sorok bus, csüggedt homályán,

— Ó, újra fáj ma száz tüzes sebével

Az életem, a sorsom és a pályám!

Ti nem tudjátok, kik köröttem ültök,

Finom frakkok és drága csipkebluzok,

Hogy én — e csendes, ismeretlen vendég —

Szívem mélyén ma halvány mécszet gyujtok.

Tinéktek a prim és a viola

Szint, fényt, szerelmet, örömet zenél,

Egy boldog tájat, mely felétek int,

— De hozzám csak a gordonka beszél,

Felém repül mély, zengő bánata,

Vállamra száll és úgy sir ott kesergőn,

Mint szálló naptól vörös lombok alján

Árva galamb egy ezeréves erdőn.

Zilahy Lajos.

Krónika III.

A kövér csalogány.

— nov. 7.

A látcső kis üvegekörén megjelent egy kövér nő. Százhatvan koronás páholyokból, negyven koronás zártszékekből néztek feléje a szemek, hangját finom fülek hallgatták, amelyek briliánsokat csillogtattak és pirosra gyulladtak az izgalomtól. Várták, hogy az első benyomás megváltozzon. Mert az ember nem szívesen válik meg attól az illuziótól, amit évekig nevelt magában. Tetrzzini, az amerikai csalogány olyan volt, mint egy hizott lud. Tédig éró füzője porhanyó kövérséget szoritott. Két trilla közt asztmásan lélekezett. Leülni alig tudott, lábait merevén tartotta a füző pánczélja és csak azután, a széken egyenesedett ki. Szemtanuk beszélnek, hogy három operai öltöztetőnő rángatta füző-pántlikáit, amíg testét valahogy belepréselte a halcsontokba és a kapcsokba. Így jött ki a szinpadra, hogy a hervatag és beteg kaméliás hölgy áriáját énekelje. A frakkos urak és a diadémós hölgyek, a hercegek, a bárók és a pénzarisztokraták úgy érezték, hogy szél süvit el a fejük fölött, a levegő egyszerre kihült, a fülcimpák elhalványodtak, a briliánsok már nem szikráztak többé, a primadonna megbukott. Az, akiről évekig olvastunk, az, akihez a pár si, moszkvai, berlini operá-csillagokat mértük, leesett talapzatáról,

a karján, a mellén, a fülében égő gyémántokkal együtt zuhant lefelé a szakadékba, a mélységbe, a semmibe. Már nem is figyeltünk az énekére. Kezünkkel egy diszkrét ásitást takartunk el. Némelyek pedig megállapították, hogy a primadonna pont százhusz kilót nyom.

*

Korántse akarunk nekrológot vagy ódát írni róla. Bizonyos, hogy még minden nyikkanása arany, minden lélekzetvétele száz-kétszáz korona, minden trillája egy uj briliáns. Aztán a vereség látása megérte az árát, a csatavesztésben is van olyan grandiózus momentum, mint a sikerben. Jó dolog teremteni, de épp oly jó dolog ölni is. Jellemző azonban, hogy a budapesti közönség vállalkozott a szókimondó szerepére, az a közönség, amelynek zöme nem képes megkülönböztetni a *dur*-skálát a *moll*-skálától. Ide kellett jönnie hozzánk, mi közöltük vele, hogy a csillaga hanyatlóban van. Másutt az emberek kétkedtek volna. Aki sokat tud, az sokat kétkedik. Nálunk semmiben se kétkednek. A mi közönségünk barbár, de őszinte. Semmitől se engedi befolyásolni magát, legkevésbé a művésztől. Aki ért a zenéhez, ezen az estén is észrevesz egy hűs zenei kulturát, méltányol egy árnyalatot, kiemel egy puha és bársonyos hangot, amely legalább tartózkodó tapsra készíti. Minket csak a külső illúzió veszteget meg. Ha ez a primadonna negyven kilóval könnyebb, akkor a hangja is ragyog és felzug körülötte a siker lármája. A művészet ezen a földön még nem él és nem élhet külön életet. Most véletlenül igazunk is van, lévén a szó színésznőről és színészeiről, amely testi művészet s minden rostjával a husunkba, a csontunkba, minden idegével az életbe kapaszkodik. Joggal panaszt tehetnének azonban a többi művészeink. Ki szeret itt egy vonalt magáért a vonalért? Ki szeret itt egy szómelódiát a zenéjéért? Ki szeret itt egy hangot magáért a hángért? Nem ismerjük a művészet izgató fátalmát és kulturáját. Itélkezni készek vagyunk. Tessék egy irodai tintanyaló, egy pikkoló-doktor, egy löversenyember elé tenni egy képet, egy verset, vagy egy tudományos értekezést, nyomban kitalálja az ítéletét. Könnyen és biztosan bírál, mint a gyerek, mert nincs semmi kulturája. Szegény primadonna, igazán a vesztére jött hozzánk.

*

Nem találják jellemzőnek, hogy e város — és ez ország — művészei többé-kevésbé mind szép emberek? A közönség még abban a romantikus korban él, hogy személyes ismeretséget tart velük és a belvárosi fényképírók előtt, ahol a művészek bűvös pózokban ülnek, hosszabban időzik, mint a művészetüknél. Ugy olvassa az író könyveit, hogy hallani akarja a hangját és látni akarja az ingmellét, a kézelőgombját és az ívelt szemöldökét is. Kérem, kösse meg a nyakkendő-csokrát, a könyveiben aztán puczéron is járhat. Ha színésznő akarsz lenni, előbb sétálj szorgalmasan a korzón.

Az író járjon a kávéházba, fejtse ki az asztaltársaságoknak a filozófiai elméletét, mondjon előszót összes műveihez és akkor már meg-se kell írni összes műveit, anélkül is író. Minden írás csak személyes közlés. Öntől megint néhány szomorú verset olvastam, mondja kérem, mi baja, kivették a vakbelét, leégett a kártyán, vagy elhagyta a szeretője? Szeretem »A megfagyott gyermek«-et. Azért, mert oly megható dolog egy megfagyott gyermek. Szeretem Szinyei-Merse Pált. Azért, mert kedvencz virágom a pipacs. Körülbelül ez a budapesti művészi kultúra. Itt Garrick, az alacsony óriás nem nőhetne nagy művészsze, a kopasz D'Annunzio nem lehetne költő, a kövér és csunya Flaubert-nek felkopna az álla, Tetrassini pedig kardalos leánynak se kellene, minthogy ez a fiatal és szerelmes város csak daliás férfiakat, nyulánk és kecses nőket akar látni, ösztönös barbársággal, csak az ép és szép emberektől vár művészetet. Az imprezárió elvétette a dolgot. Ha a budapesti gyorsvonaton együtt utazunk vele, feltárjuk neki a város lélektani titkait s lebeszéljük arról, hogy potom húszonhatezer koronáért megkockáztassa az utat és a bukást. A csalogány nekünk kissé kövér. Előbb talán egy kis soványítókurát venne.

*

Szomszédjai vagyunk a bécsieknek, de lélekben, kulturában senkise esik oly távol tőlük. A bécsiek áhitatosak, reszketve ülnek le a színházba, a színlapot lepréselik és majd hogy az imakönyvükbe nem teszik, az írókat pedig nem is akarják látni, nehogy csalatkozzanak testi mivoltukban. Itt a művészet szuverén. A jó, naiv párisi nép — ki tudja, hogy a világ legnaivabb népe? — nyáron a szemünk előtt tapsolt olyan színészeknek, akik nálunk évekig szerződés nélkül rostokolnának a ripacs-kávéházakban, és trüszkölve nevetett olyan kabaré-mókán, amelyen a hatodik gimnázista is szánakozva mosolyogna. Nyugaton minden morzsányi művészetet, ötletet, akaratot, erőt és erőlködést méltányolnak, mert nagyon sok kulturájuk van, és tudják, mit ér belőle egy morzsácska is. Budapest azonban veszedelmes talaj. Ide ne hozzanak olyan művészetet, amelynek hája van. Csak elemi erővel lehet háttni, mint a barbárokra, a fehérrel, a feketével, a végletekkel, vagy mint a csecsemőre, akinek a fotográfus tüzet gyújt, czintányért csendit, tapsol, hogy egy pillanatra elámuljon. Nekünk más kulturánk van.

*

Hogy milyen a kulturánk? Az operai est után, amelyről beszéltünk, a lépcsőházban két nagyon előkelő, nagyon művelt hölgy haladt le a mályvaszin szőnyegen, az előcsarnok felé. »Nagyon kövér«, mondta az egyik kifogástalan magyarsággal. »Comment?« kérdezte a másik, kifogástalan francziasággal. »Zu fett«, mondta az egyik kifogástalan németséggel, míg a másikra felsegítette a kabátját. »Thank you« szólt a másik könnyedén, kifogástalan angolsággal. (P—n.)

Varázstörés.

— Bruno Wille. —

Amott a város. Mint megannyi szörnyek,
Csipkés tetői felhős égre törnek.
És benne sápadt, dolgos emberek,
Ezernyi munka zug-bug, sistereg.
Falat, tetőt ólmos korom lep el,
A kürtőtábor még nem ünnepel.
De már a tornyon bugnak az ércznyelvek,
Vecsernyéről dohogva énekelnek.
A külváros, e szörnyű házhalom,
Kibámul az ötsoros ablakon
A barnatestű nagy szántótelepre,
Hol rőt falakkal, telve csőcselékkel,
Két lomha, piszkos gyár pőfékel.

De hallga csak! Vecsernyét bög a gép,
Im itten, ottan népek ezre pezsdül,
S a nép, az árva, istenadta nép
Városba tart az ösvenyen keresztül,
A házak orma lassan felpirul
Az alkony bágyadt lángsugáritul.

Ni, most kitör felhőből a nap,
Piros sugárit bőven önti szét,
Aranyfürdőben uszík a vidék.
Ó, büvölet! A ködtakarta város
Varázsigére ragyogó, sugáros,
Lánghegy, ahol tüzek forrása csordul,
S tüzrózsa feslik a tövisbokorbul.

Mi kéj ez a szomorgó házsoroknak!
Biborba mártva csillognak, lobognak!
Ezer ablakszem villámlik, ragyog,
Szomjas gyönyörrel iszszak a napot.
Mind ékesebbek hogy a napfény árad,
Mint ördög lakta, átokverte várak,
Ha röpke perczre lerázzák, letépi
A büvöletnek kínos kötelékeit.
S míg nézem őket, im az utczasor
Beszélni kezd, suttogva panaszol:

„Elbüvölt várak, átokvert falak,
Azok vagyunk mi, csupa árva rab.
Sivár magányunk örök sulya nyom,
Aszott csontunkban átkos borzalom.
Börtöneinkben kísértetek járnak,
Rémitni, gyötörni sok emberárnyat.
Éhszomjusággal kinoznak a szörnyek,
Lánczczal fenyegetnek, igába törnek.
Rongy szalmaágyon a nyomor tanyáz,
Hideg borzongat és mardos a láz,
A szem oly réveteg,
A kéz könyörgve kér,
De a gond ott lebeg,
E szürke denevér,
Lidérczlakunk körött,
S az átok, jaj, örök!
Csak néha jó a boldog pillanat,

Mikor tűzcsókot csókol ránk a nap,
S igéri már a hős tűzherceget,
Kit borzalommal vár e rabsereg,
Kit eddig, ah, oly hasztalan reméltünk,
Ki mégis eljön, eljön egyszer értünk,
Véget vet az éjnek, az ördögi kénynek,
S megment a homályból az isteni fénynek!”

Igy zug az átokverte had. Ám a sugáros
Ablaksor ezre már alig ragyog.
Bús tompaságba hull vissza a város,
Rut salaktenger, zord, szinehagyott,
Fekete — rideg és — halott.

Vajthó László.

Saison.

A vaspiaicz.

Csendesen beszélgetünk barátommal, a színház-
igazgatóval.

IGAZGATÓ: Ördög bujjék a vaspiaiczba.

ÉN (csodálkozva): Mibe, kérem?

IGAZGATÓ: A vaspiaiczba.

ÉN: Mi baja magának a vaspiaiczczal?

IGAZGATÓ: A vaspiaicz ellanyhult.

ÉN: Vaspapirjai vannak talán?

IGAZGATÓ: Ugyan! A vaspiaicz ellanyhult, s ennek
következtében olyan rossz hete lesz a színházamnak,
hogy a nézőtéren még az apagyilkosnak is meg fogok
bocsátani, olyan kevesen lesznek a nézők.

ÉN: Pont a vaspiaicz miatt?

IGAZGATÓ: Kizárólag. Maguknak, távolálló embe-
reknek, ködlő sejtelmük sincs arról, hogyan befolyá-
solja egy gazdasági esemény az én nézőteremet.

ÉN: De a vaspiaicz!?

IGAZGATÓ: Az, az. A vaspiaicz is. Vagy a vaspiaicz
legjőbben. Tud ön valamit a börzéről?

ÉN: Egy keveset.

IGAZGATÓ: Akkor figyeljen ide, le fogom vezetni
önnek a vaspiaiczból eredő katasztrófát.

ÉN: Fül vagyok.

IGAZGATÓ: Olvasta, ugy-e, hogy a vaspiaicz el-
lanyhult?

ÉN: Olvastam. Ezen már tul volnánk.

IGAZGATÓ: Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a
vaspapirokat lementek.

ÉN: De hisz olyan kevés embernek van vas-
papirja. Nekem sincs, magának sincs.

IGAZGATÓ: Vannak, akiknek van. Ezeket a vas-
papirokat a tőzsdén exekutálják. Kényszereladást ren-
deznek belőlük.

ÉN: No. Ez kellemetlen annak a néhány ember-
nek, akinek vaspapirja volt. Az a néhány ember nem
jön színházba.

IGAZGATÓ: Csak lassan. Arról a néhány emberről
szívesen lemondanék. Sőt lemondanék a vasgyárak

igazgatóiról és tisztviselőiről is, mert azok, nemde, nem mennek színházba, ha a vaspiaicz lanyha?

ÉN: Igaz. De még ez sem nagy kontingens.

IGAZGATÓ: Figyeljen csak. Azt hiszi ön, hogy van olyan ember, akinek kizárólag vaspapirja volt?

ÉN: Aligha. Akinek vaspapirja van, annak van egyebe is.

IGAZGATÓ: Ugy van, uram. Mikor tehát a vaspapírokat eladják kényszerárverésen, ugyanakkor eladják a többi papírokat is ugyanugy. Van ember, akinek volt néhány darab Általánosa, a vas mellett; van, akinek volt Országosa; van, akinek Első Magyarja, van, akinek Utolsó Magyarja...

ÉN: Valóban.

IGAZGATÓ: Tehát az eladott vaspapírokkal együtt körülbelül minden budapesti intézet papirjai kényszer módon kerülnek eladásra. Mit gondol, kellemes-e ez az igazgatóknak?

ÉN: Dehogy. Kellemetlen.

IGAZGATÓ: Eszerint az összes budapesti vállalatok és intézetek igazgatói a legrosszabb hangulatban vannak. Elhiszi?

ÉN: El. Nincs benne semmi hihetetlen.

IGAZGATÓ: Ha az igazgatóknak rossz kedvük van, a mai bizonytalan helyzetben, a hivatalnokok félnek. Nem tudják, mi baj. Az állások bizonytalanokká gyengülnek. Lehet hogy már holnap — így érzik — megjön a felmondás. A nagyfizetésűek azért félnek, mert tudják, hogy a nagyfizetésű embertől szívesen szabadul a gazdája. A kisfizetésűek azért, mert tudják, hogy a kisembert könnyen kilógatják. Mind félnek. Megye-e színházba az, aki az existenciáját félti?

ÉN: Nem megy, ó Szokratész.

IGAZGATÓ: Tehát ezen a héten az összes bankok, részvénytársaságok, pénzintézetek és egyéb finansziális vállalkozások összes alkalmazottjai nem jönnek színházba, hogy megnézzék a Kék Czinege című szenzációs darabomat. Pedig jó darab, ám az embereknek, ezeknek az embereknek golyó van a hasukban, tehát nem jönnek. Azt mondják, hogy süssem meg a Kék Czinegémet, majd megnézik később, a darab jó, ezt olvasták, tehát menni fog később is, ráérnek megnézni. Ez a szám, már a be-nem-jövők száma, igen tekintélyes. Belátja?

ÉN: Be.

IGAZGATÓ: De még nem vagyunk készen. Ez csak a társadalom egy rétege. Azonban a társadalomnak ez a rétege nem tartja titokban, hogy ő nem megy ezen a héten színházba. Nem is tarthatja, mert megkérdezik tőle, hogy megy-e. Kénytelen megmondani, hogy nem megy. Itt a veszedelem. Az egész művelt közép osztály, vagyis az én aranyos publikumom, megtudja, hogy ez a réteg nem megy színházba. Már pedig, ha a másik nem megy, akkor nekem sem érdemes mennem, mert a színház par excellence utánzási dolog. Azért kell nekem színházba mennem, mert a másik is megy. Ott kell lennem, hogy a másik lássa, hogy én is ott vagyok. Ha a másik nem látja, akkor nem érdemes ott

lennem. Vagyis a Kék Czinegének ezen a héten nem lesz publikuma.

ÉN: Jó, jó. Van jövő hét is a világon.

IGAZGATÓ: Itt a másik baj. Mert a Kék Czinegének nem lesz ugyan publikuma, de azért nehény ember mégis csak be fog ülni a nézőteremre.

ÉN: Örüljön neki. Tiszta haszon.

IGAZGATÓ: Dehogy is haszon. Irtózatos kár. Az a néhány ember beül és látja, hogy ő csak néhány. A ház üres, a hangulat rossz, a darab gyatrának látszik, ami nem is olyan nehéz dolog. Bár, mondom, alapjában jó darab és eddig csinált is házakat. Az a néhány ember azonban, aki nagyon kinosan érezte magát színházamban, kiviszi a hírét annak, hogy nem volt közönség. Mért nincs közönség? kérdik az emberek. Azért, mert a darab megbukott. Ez, higgye el nekem, futótüzként terjed el a városban. Ez. Maga a futótűz sem terjed annyira futótüzként, mint ez a hír.

ÉN: Tragikus.

IGAZGATÓ: Bizony. Jövő héten már megerősödik a vaspiaicz, adja Isten, hogy így legyen; nem haragsznak a bankigazgatók; megkönnyebbülten lélekzenek fel a tisztviselők. Mindenki menne már színházba. De mért menjen egy bukott darabhoz? Megvárják, amíg leveszem a műsorról a Kék Czinegét. És én kénytelen vagyok levenni a Kék Czinegét, amely sláger volt és kitűzni a Piros Papucsot.

ÉN: Hát ez baj?

IGAZGATÓ: Hogyne volna baj. A Piros Papucs igazán megbukhatik, a második napon nincs rá közönségem, egymásután két bukásom van, minek következtében a harmadik darabom biztosan megbukik, még ha jó is, s így tönkrement a szezonom, mehetek csődbe, mert november első hetében a vaspiaicz két napra ellanyhult.

ÉN: Nahát mit csinál mégis?

IGAZGATÓ: Megmondom, de el ne árulja a konkurenciának. Este nem tartok előadást, de az előcsarnokot kivilágítom és kiakasztom a minden jegy elkeltét hirdető táblát.

ÉN: És akik mégis eljönnek jegyért?

IGAZGATÓ: Azoknak nem adok. Azt mondom, hogy nincs, sőt már az egész hétre nem kapható. Ettől nagyszerű híre szalad a Kék Czinegének. Még az eddiginél is jobb, s mikor a jövő héten tényleg játszatok, dülni fog a publikum.

ÉN: Zseniális.

IGAZGATÓ: Az. Föltéve hogy az emberek nem mondják magukban azt, hogy ehhez a darabomhoz már egy sem kapnak jegyet, hát megvárják a másikat. Mert, tudja, arra, hogy az emberek színházba menjenek, legföljebb egy ok van, vagy annyi sincs, de hogy ne menjenek színházba, arra több ok van, mint ahány csillag az égen és fűszál Délamerika állattenyésztő legelőin.

Gábor Andor.

INNEN-ONNAN.

— **Büntetésből Pestről Budára.** Mégse utolsó mesterség a hirlapírás. Még egy-két megkötözött és bekísért újságíró — s büszkék leszünk erre a sokat szidott, diszkvalifikált foglalkozásra. Mert kérem: nagy dolog az, hogy rendőrtisztet máról-holnapra áthelyeznek Pestről Budára, mert megsértett egy hirlapírót. Igaz hogy a mi Pesten veszedelmes, az Budán sok bajt csinálhat, de Budán talán nincsenek hirlapírók és más adóalanyok nem számítanak, azokat szabad inzultálni. Még egyszer mondjuk, hogy maholnap büszkék leszünk arra, hogy hirlapírók vagyunk. Büszkék, mert a rendőrséggel szemben immunitást fogunk élvezni. Mi egy képviselő a hirlapíróhoz képest! Képviselőket százsámra inzultáltak a rendőrök. Pavlik az ezredik kivezetést jubilálta s mégse történt semmi baja, Jánossy rendőrtiszt mindjárt az első inzultusnál megjárta, mert ő hirlapírót inzultált. Hogy hol a dolog magyarázata? A háborgó isteneknek áldozatok kellene és Jánossy rossz csillag alatt született. A rendőrség kissé gyűlöletes lett az utóbbi hónapok eseményei következtében s tenni kellett valamit, hogy ez a gyűlölet kiengesztelődjék. Most már szeretjük a rendőrséget, most látjuk, hogy tud ő igazságos is lenni. Ez a Jánossy érdeme, és ezért reméljük, hogy nemsokára visszahelyezik őt Budáról Pestre.

* * *

□ **A bajor Ottó.** Király volt és nem tudott róla, hogy király, elvették tőle a királyságát és nem tud róla, hogy már nem király. Azt mondjuk, hogy trónra ültették ezelőtt sok-sok évvel, de nem igaz, nem ült sem trónon, sem egyebütt, csak szaladgált föl és alá királyi termeken, ételmaradékokkal hajigálózva, vagy a falra meredve, vagy hangokat, értelmetleneket dadogva. Nincs ebben tragikum, személyt illető, mert tragikum csak ott van, ahol tudat van. Az emberiségnek azonban irtózatos rá gondolnia, — s ebben az esetben csak szembeverőbb a gondolat, amely minden tébolyult napszamos mögött is ottsötétedik — hogy az ember csak fikció, akkor sincs, ha van, s hogy nem is lehet megállapítani, hol kezdődik az ember és hol végződik. Ez az a gyötrelmes kérdés, amibe, szerencsére, csak az örültek orvosai örülnek bele, s a többi ember csak azért nem, mert a gondolkodásnak a fekete szakadékait, amikben nem is a halál, hanem még annál is rosszabb valaminek a vizei foszforeszkálnak, mérföldekre elkerüli.

* * *

□ **Melun.** Nem lehet hozzászólni a meluni katasztrófához. Okoljuk a menetrendet? Rosszul keresztelték egymást az expressz- és a személyvonat? Ha jól keresztelik egymást, akkor nem Melunben ütköznek össze, hanem másutt. Okoljuk a sebességet? Száz kilométer óriási gyorsaság. De hatvan kilométer is rémületes, ha két vonat egymásra szalad. A mozdonyvezető nem látott jól? Ha jól lát ő, akkor esetleg a váltóőr lát rosszul. És így tovább. Vannak vasuti katasztrófák egyre és egyformán irtózatosak, ha két halottjuk van, ha ötven, ha csak halálra zuzódnak az emberek, ha szénné égnek is a baleset után. És lemondással kell megállapítani, hogy minden hiába: az ember husból és vérből van, csupa szégyenletesen puha anyagból, míg mindaz, amivel körülveszi magát, csupa kemény és kegyetlen anyag, mind csak várja az alkalmat, hogy keménységét és kegyetlenségét mikor gyakorolhatja a puha emberrel szemben. S az alkalmakat az ember maga találja ki azzal, hogy a lomha anyagot, amely, ha békén hagyják, nem bánt senkit, sebességre ösztökéli és kinozza. A tűz hajtja a vasat és mind a kettőnek csikorog a foga. Egyszer aztán kiszabadul-

nak s akkor a vas belemegy a husba és a tűz feketére süti az embert. Erről már gyönyörű dolgokat irtak, de a leggyönyörűbb is butaságnak látszik abban a pillanatban, mikor a hus, az élő emberhus, sül a vástrostélyok alatt. Ha az ember nem akarna jobban élni, mint ahogy a természettől élnie adatott, nem kellene ilyen iszonyuan meghalni.

* * *

□ **A proféta köpenye.** Ellopták a proféta köpenyét — oly egyszerűen, mint ahogy a budapesti kávéházak ruhatárából szokták elemelni a télikabátokat. Nincs olyan ereklyénk, amelyhez fogni lehet, hogy rajta magyarázzuk meg, mi is történt tulajdonképpen. A királyi palástunk nem ér annyit, talán csak a szent jobb, az oly eleven, mint a szakadós zöld lebernyeg, amelyet a muzulmán földre borulva tisztél. Ez törölte a proféta verejtékét a sivatagban, rajta hevert Mahomet, a pora, a könyje, a szeretete tapad hozzá. Van erről a köpenyről egy legenda. Egyszer a proféta macskája aludt rajta. Mahometnek el kellett mennie. És a proféta, nehogy felkeltse az alvó macskát, ollóval vágta el a köpenyét, körülnyírta a helyet, ahol a macskája aludt. Mi, amikor hallottuk az első híreket a köpeny eltűnéséről, kissé mosolyogtunk. A baksis világában ellopnak mindent: a trónszék lábát, az aranyfogat, az üvegszemet, még az ég ereklyéit is zálogházba csapják. De hogy eszünkbe jutott a legenda, nem tudtunk tovább mosolyogni. A gyengédség jelképe ez a köpeny. Csak-hogy megtalálták a török detektívek. Megértjük, hogy örömmámorban uszik a muzulmán világ. Nincs igazuk, mikor szentnek tartják a köpenyt, amelyet az Isten gyengédlelkű profétája egy macskáért szakított ketté?

* * *

□ **Kofa-dinasztia.** Miskolczon egy kofa-dinasztia jubileumot tart. Százötven évvel ezelőtt ütötte fel a sátrát s azóta csak a ponyva változott, a sátor lakói egymás kezébe adták az üzletet, az apa a fiunak adta és a nagyapa halála előtt figyelmeztette a fiát és az unokáját, hogy jól mérjék ki a török-mézet, a böcsület elsőrendű üzlet. Sehol a világon nem lenne különös ez az eset. Nálunk azonban fel kell jegyezni, meg kell emlékeznünk a kofa-dinasztiáról s nem minden ok nélkül arisztokratáknak kell tartanunk a sátor lakóit. A nemesi czimerükbe egy sátorfa, egy czukorvágó bárd és egy narancs kerül. Milyen jó hallani egy konzervatív és szolid üzletről a földrengéses korban, mikor az anyagi ciklon máról-holnapra söpri el az üzleteket. Szemünkben a vén sátor előkelőbb, komolyabb, tisztább üzlet, mint az adósságokra épített fényes, tükrös, budapesti cipőkereskedés, amelyre nagy garral, kofamódra van odabiggyesztve, hogy: „Fondée 1913.”

□ **A Menetjegyiroda a Vigadóban.** A székesfővárosi Vigadó hatalmas mórstíli földszinti termében végre internacionális forgalmához méltó helyiséghez jutott a Központi Menetjegyiroda. A rendkívül magas, boltíves terem, több millió korona értékű vasuti és hajózási menetjegyet tartalmazó óriási jegyszekrényeivel, a pénztárak és pánczélszekrények körül foglalatostkodó számos tisztviselő és tisztviselőnő, a hálókocsi-szolgálat lebonyolítására szolgáló sok telefon, az idegen-pénzeket és külföldi chequeket beváltó bankpénztárak, az ezernyi prospektussal telerakott hatalmas asztal, a Baedekerek és más utikönyvek könyvtárszekrényei olyan impozáns jelleget adnak ennek az irodának, amelyhez foghatót alig találhatunk Európában. Ha ehhez hozzávesszük azt a nagy utasforgalmat, amelyet a Központi Menetjegyiroda lebonyolít, akkor fogalmat alkothatunk magunknak arról a nagyszabású és igen mozgalmas üzletről, amely ezt az irodát a főváros egyik legérdekesebb látványosságává avatja.

SZINHÁZ.

A zöld frakk.

(A Vigszínház újdonsága.)

Ott, tul a Pont-Neuf-ön, barnán és egy ódon gall építészet derűjével áll a francia akadémia és nézi magát a Szajna fénytelen vizében. Ez a ház Európa szalonja, de a kupola alatt nem mumiák ülnek, hanem kedves és nagyobb-részt modern emberek... csupa drámaíró, mint a főtítkár oly keserűen panasolja. És a francia akadémia dohos külsejével és tiszteletreméltó egyszerű tájával, mint valami borzasztóan előkelő kedves öreg ur nevet bele a harmadik köztársaság demokratikus zürzavarába. Ő, aki egykor Chapelain és Richelieu vonásait viselte, négyszáz év óta áll nyugodtan és fenköltén Páris kellő közepén, megvárta, amíg elhaltak a Lajosok, nyugodtan nézte a vérpadot, hízelt a korzikainak, meghajlott tizedik Károly előtt és volt türelme a polgárkirály és harmadik Napoleon játékaikat végignézni, átszenvedte a Commuet és kezét fogott Richelieupinnel — és még most is élne, ha történetesen nem jön két elmés francia író, a két legelmésőbb és legfranciaiabb író, *Flers* és *Caillavet* és nem rombolja le egy vigjátékkal.

Oh, nem tudományos alapon támadják meg, mert akkor elvesztenék a csatát, hiszen az akadémia még mindig népszerűbb Franciaországban, mint ők ketten, — nem azért bántják, mert tudósai minden héten egy új szót szerkesztenek bele a Grand Dictionnaire-be, hanem: személyeskednek az agg palotával és apró kavicsokkal betörik az ablakait. »Engem hétfőn csalt meg a feleségem, itt, az akadémia épületében, mialatt üléseztünk«, — meséli *Tapolczai* szivhezszólan a harmadik felvonásban és ezzel sikeresen megvigasztalja a halhatatlanok elnökét, ki viszont tévedésből nyílt ülésen olvasta fel a felesége levelét a szeretőjéhez. Szép kis tudósok! »Én a Nemzeti Könyvtár igazgatóját kerestem lakásán, — mondja *Góth* — de véletlenül a Folies Bergères-ben tartózkodott és ott kellett felkeresnem egy páholy mélyén...« Ha a kupola, a dicsőséges, évszázados kupola nem ragyogna a férji becsületükben megcsalt tagok szemébe az ablakon át, akkor botrányt csinálnának. De az akadémia nagy és örök és a családi kellemetlenségeken tul is, szenvedve és felszarvazva, élni kell tovább és plagizálni.

Valami kárörvendő demokrata humor sugárzik ki ebből a klasszikus vigjátékból, melyben a nézővel több történik, mint a szereplőkkel. A néző a nevetés minden fajtáján átmegegy, a szelid, lenéző mosolygástól (jó vicc!) a teli torokkal való kaczagáson át (ez Páris!) egészen a legmagasabb és már nevetésre sem képes jóérzésig. Néha arra gondolunk, hogy a szerzők azért döngöttek az akadémia kapuit, hogy őket is bebocsásásák oda. Mások nem győzzük csodálni a köztársasági romantikát, mely keverve egy halk rojalista vágyódással, zenél végig a darabon, és mikor *Vendrey* tökéletes Fallières apóját meglátjuk a színpadon, az az impressziónk, hogy XVI. Lajos kivégzése óta nagyobb függelemsértés nem történt Franciaországban. Semmi sem szent! — kiáltja vidáman felénk a darab. — Semmi sem, teszi hozzá halkan, csak a törvénytelen szerelem...

A *Vigszínház* előadásáról örömmel kell konstatálni, hogy csupa tökéletes színészi munka és a tehetségek egy páratlan koncertje. *Szerémi*, *Góth*, *Góthné*, *Varsányi* Irén és mindenki, az inasszerepekig, — írjuk le a hitelt a legbanálisabb frázist — erejük legjavát adják. Egy-egy percire még eszünkbe jutott, hogy mi lenne, ha a Magyar Tudományos

Akadémiáról is... Hiszen a Vojnits-díjról, a Péczeli-díjról, az osztályülésekről és a történeti drámákról lehetne. De aztán rájöttünk, hogy a közönséget mindezeknél ezerszer jobban érdekli az Académie Française...

Sz. L.

Földes Imre. Az új magyar drámaírók között ő kezdte a leghalkabban, s ő ma a leghangosabb. Lira, rimes és álmodozó versek: ezzel vonult be valaha — legalább tíz éve — a Nemzeti Színház színpadára; de egy vad és erőteljes katonadrámával nyerte csak meg a közönséget és haragította magára a kritikusokat. A közönség ma is egyformán szereti, a kritika pedig kezd engedni szigorából, mert lassankint bizonyossággá válik a sejtelem, hogy a jó színpadi író nem kell hogy tiszta irodalmat adjon, — illetve nem is adhat tiszta irodalmat. A színpadnak megvan a külön művészete, mely semmivel sem kisebb és könnyebb az irodalom művészeténél, de művészet mind a kettő, és Földes Imre: művész. A drámai hangszerelés művésze. Erősen és megrendítően szóló orkesztikum az övé, az alakjai egy-egy hangszer, s minden megmozdulásuk, minden hangjuk, mint valami vezérmotívumot, egyet szolgál: a tendenciát. Az ő drámái tendenzstückök, a szó legszínpadiabb értelmében, de darabja küzdelem, s a harcoló írók mindig szimpátiások.

ZENE.

Verdi: Requiem. A halál éjszakán sötét köntösű, komor kalandor, aki kegyetlenül gerincbetör ifju életeket, ellensége az embernek, gyűlölt és rettegett bitang, ott settenkedik minden zugban és jeges csontkezeivel megdermeszt, puffadtta és szederjessé teszi a testet, hóhér. Az olasz halált egy régi olasz piktor képéről ismerem. A halál bánatos ifju, a Jóisten heroldja, erős karjaival görnyedt öreget támogat. Az aggastyán elfáradt, pihenni tér. Az ut virággal van teli, a sötétzöldlevelű fákön érett gránátalmák és narancsok, a távol messzeség ezüstös fehérben tündökök. Szomoruan tekint vissza az öreg az életbe, de megnyugvással követi az angyalt... A német halál vigasztalan, a teljes megsemmisülés, amelyből nincs feltámadás. Az olasz egy új élet ígérete, czerimóniás és pompózus. Még a Mozart-operákban is így vigasztalják egymást a szerelmesek, kik nem lehettek egymáséi: jó az édes jó Halál... A Requiem szövege déli emberek fantáziájában született meg. A középpontjában a Dies irae, dies illa kezdetű vers áll, naiv és mesés középkori álom az utolsó napról, mikoron is megszólal a csodásszavu harsona és itéletet tart a félelmetes hatalmu király a remegő ember felett, aki a kegyes Jézust kéri, hogy ezen a napon emlékezzék meg róla is. A Requiem olasz eredetű szövegét hiven csak latin komponista tudja megzenésíteni. Lehet hogy teátrális lesz, de isteni *szinjáték* a Dies irae is, lehet hogy derüs lesz, de derüs a halál Itáliában, lehet hogy telve lesz étellel és szerelemmel, az olasz halál azonban új élet és a híres olasz szerelmeseken megtört hatalma a halálnak. Verdi tehetségéhez és lelki diszpozícióihoz illik a requiem — az egyházi dráma — zenébeköltése. Naiv és impulzív kedély volt, kissé szangvinikus, a rikitó színek és az édes melódiák kedvelője, és ha nem irt is egyházi muzsikát, — cäcilianus értelemben — a zenéje kifejezi celanói Tamás és az egyházatyák istenien naiv és őserőjü liráját. A Requiem zenéjén valami finom bánat parfümjé leng, nem tömjén, de czédrusillat, amelybe néha iriszek vegyülnek és orchideák. Egy melanchóliás és érzelmes dalban ajánlja föl lel-

két a leány szerelmetes Jézusának, mint lovagjára bizza magát az élet határszélén az eljövendő utra s megnyugodva indul az örök világosság felé. Édes és érzéki melódiák, az utolsó ünnepi színjáték néhány nagyszerű póza, naiv álmodozás a gyönyörű élet még szebb folytatásáról, ilyen az olasz Requiem, a Verdié is, amely hétfőn került előadásra az Operaházban.

(—la.)

IRODALOM.

Greguss Ágost.

Az első európai látóköri magyar esztétikus volt, abból a nemes és ritka fajtából, amelynek reprezentatív manje Péterfy Jenő. Becsületes, erős meggyőződésű, nagytudású és finom izlésű litterátor, olyan erényekben gazdag, amilyeneknek hiányát egész mai esztétikai irodalmunk sinyli. A becsületes, multhoz ragaszkodó, csendes Budán állították fel szobrát, stilusos környezetben, amely azokra az emberekre emlékeztet, akiket nemrég még olyan gyorsan siettek eltemetni és elfelejteni és akiknek értékeit ma szégyenkezve, tisztelettel ismerik el és becsülik meg.

Greguss Ágostnak, a tiszta és nemes esztétának alakja nemcsak a szoborleplezés aktualitásával érdekel bennünket, de elsősorban a kontraszt révén, amely irodalmi munkásságát a ma divatos esztétikai áramlatokkal szembehelyezi. Csupa világosság, erő, exaktság, egyenesség és becsületesség minden írása. Gyűlölte a bizonytalanságot, homályt és rabulisztikát. Az irodalomnak és művészetnek tiszta, meleg, rajongó szeretetével fűtötte át minden sorát, amiknek igazságához sohasem okoskodó teóriák nyomán jutott el, hanem a gyakorlatból, a valóságból kiindulva. A balladáiról írott — egyik legismertebb — könyve mindennél jobban meggyőz erről. Ismerve erejét, ezért halljuk hangját az öntudat biztosságával csengeni, de nemcsak önmagában hitt, hanem abban is, amivel és amiből alkotott. Hűvös, előkelő tartózkodása csak ritkán engedte kibugygyanni a lira, a szubjektivitás forróbb túlradását, de ez korántsem jelentette nála a józanság ridegségét vagy szűkeblőségét. Mindent megértett és értékelt a maga őszinte és komoly mértékével. Szerette és megbecsülte az erős, egészséges fantáziát, amely a valóság értékeiből sarjad és

azt gazdagítja s csak a beteg, erőtlen és czéltalanul csapongó, fantázia ellen emelte fel kemény szavát. Az ifju hegelianus már az ötvenes évek elején lehiggadt s a pozitivizmus szilárdabb alapjaira építette fel esztétikai rendszerét, amely máig is megőrizte architektónikus szépségeit és erejét. Műfordításait és költeményeit is a képzett és csiszolt izlésű esztétikus értékei tették jellemzőkké. Kritikai dolgozataiban pedig egyszerre látjuk jelentkezni a megértő, ideális gondolkozású, melegszívű embert, az élesszemű, gerinczes és hajlithatatlan ítélővel. Ugy látjuk őt most az emlékezés távolában egy egyszerűbb, nyugodtabb, de derüesebb és őszintébb világban, mint egy puritán, okos és becsületes bölcset, aki megértve a maga korának minden mozduló és jövőbe kívánczó vágyát, törekvését, fölébe került korának és eleven erejével hat a mára is. És a mai Budapest nem éppen fölemelő hatású esztétizáló és kritizáló légijának nagyon vegyes és nagyon bizonytalan értékű lármájából kimenekülve egy pillanatra, jól esik megállnunk a csendes budai szobor előtt, amelynek mozdulatlan keménysége egy igaz ember imponáló, biztos és becsületes erejét példázza. A Greguss Ágostok hiányát talán sohasem éreztük úgy, mint napjainkban, kétszeresen illő hát, hogy emlékét meleg és kegyeletes szívvel őrizzük. A mának sivár és elszomorító ürességében a mult értékeinek megbecsülése ad csak erőt a bizakodáshoz.

K. A.

KÖZGAZDASÁG.

»Az Anker« élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyarországi igazgatóság, Budapest, VI., Anker-palota.) 1913 szeptember havában benyújtott a társaságnál 1047 ajánlat 6,167.138 K biztosított összegre és kiállított 862 kötvény 5,499.705 K összegre. Díjak fejében bevett a társaság 1,869.842 K-át, elérés és elhalálozás folytán kifizetett 586.539 K-át. A január—szeptember havi időszak alatt benyújtott 7092 ajánlat 57,827.198 K-ra és kiállított 6265 kötvény 50,840.633 K-ra. Ugyanezen időszakban díjakért 18,985.858 K-át vételezett be a társaság, elérés és halálozások folytán pedig 14,806.669 K-át kifizetett ki. A társaság vagyona 1912 december 31-én 204 millió K. biztosítási állomány 601 millió K. Halálozások és esedékessé vált elérési biztosítások folytán a társaság fennállása óta 455 millió K fizettetett ki.

ÉLKÁN GYULA

szücs,
szörmenagyáruháza

Művészies
divatlap
bérmentve

Budapest,
♦ **kizárólag**
♦ **Károly-**
♦ **körút 19**

»Unio« élet- és gyermekbiztosító intézet mint szövetkezet, Budapest, VI., Teréz-körut 40—42. Alapított 1863. Folyó év október havában 1,166.300— K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 913.100— K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében 144.213'01 K fizettetett ki. 1913. évi január 1-től október 31-ig bezárólag 12,535.700— K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 10,808.900— K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében a folyó évben 1,673.103'60 K és az intézet fennállása óta 22,098.397'62 K fizettetett ki. Ezen intézet az élet- és gyermekbiztosítás minden nemével foglalkozik, a legolcsóbb díjtételek és a legelőnyösebb feltételek mellett.

HETI POSTA.

Tisztelettel kérjük iróatársainkat, hogy A Hét jubiláris számába szánt közleményeiket legkésőbb e hét végéig beküldeni sziveskedjenek.

Alagut. Minden rendben van. Az egyiket a jubileumi számban adjuk. Üdvözlét.

Levenjulaillat. Régen megizentük már, hogy a novellát nem használhatjuk. A kéziratot még annak idején megsemmisítettük, mert a mai drága lakásviszonyok mellett nem tarthatunk külön helyiséget a kéziratok elraktározására. A 12 fillért a szegényeknek adtuk.

Zenta. F. Türelmet kérünk. Igéretünket beváltjuk, mielőtt elég helyünk lesz egy ilyen terjedelmes novella leközlésére.

Kassa. R. Levelét elküldtük egy fővárosi könyvkereskedőnek, aki megadja a kívánt felvilágosítást.

Nagyszében. S. Politikai, különösen nemzetiségi ügyekkel csak a legkritikább esetekben foglalkozunk. A kéziratot sajnálattal félretettük, mert az e fajta kérdéseket belső embe-reinkkel szeretjük letárgyalatni.

Ómen. Nem.

Szilágysomlyó. K. Elkésett. A téma a múlt héten volt aktuális.

Nem közölhető: Merengés. Tüzimádók. Ha mindenki elhagyott. Oda az erdőhöz. Ne várjatok.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Hírneves orvosok ajánlják a Kriegner-féle Tokaji chinavasort, mely páratlan a maga nemében sápkór, gyengeség ellen. Kapható a Kriegner-féle gyógytárban. Budapest, Kálvin-tér.

A mindenről gondoskodó természetnek bámulatos gyógyereje érvényesül a Schmidthauer-féle keserűvizben, mely a leghivatottabb természetszerű és ártalmatlan gyógyítója az emberi szervezet belső bajainak, u. m.: székrekedés és abból eredő étvágyhiány, gyomoralfúvódás, aranyér és vérbőség, eddigi semmiféle műveleg készült szerek által utol nem ért gyógyhatású, mint ivókúra hosszabb használatra elkövérédés, szívelhásodás és azzal járó fulladásnál, sárgaság, máj- és lép-daganatnál stb. Kapható minden jobb ásványvizelárusító helyen. Utasítás mellékelve. Főszétküldés a forrástulajdonos Schmidthauer Lajos gyógyszerésznél Komáromban. Összetévesztések elkerülése végett Schmidthauer igmándi keserűvize kérendő.

Csalódni emberi dolog, de nem okvetlen kell. Ha a »Réthy« névre figyelünk, ugy nem csalódnunk, hanem eredeti Pemefü-czukorkát kapunk 60 fillérért, még pedig egy kedvelt régi magyar háziszert, mely köhögés, rekedtség, hurutos bántalmak sok ezer esetében kitűnően bevált. De vigyázzon, hogy a doboz és a czukorka minden darabján rajta legyen a »Réthy« név.

Alkalmi eladás! 5000

(kályhaellenző)

mely a „SHODO“ hajóval megérkezett s november végéig helyszüke miatt a következő kivételes olcsó áron kerül eladásra:

170 czm. magas, négyrétű, kézzel festett japán képekkel, különféle színekben	K 26
170 czm. magas, négyrétű, szövetalapon, művészi kézi himzéssel, különböző színek- és mintákban	K 32
170 czm. magas, négyrétű, különleges finom szövetű, kézzel himezve, erős kivitel	K 46
150 czm. magas, négyrétű, szövetalapon, kézi himzéssel, különféle színekben	K 28
150 czm. magas, négyrétű, szövetalapon, kézi himzéssel, faragott kerettel	K 36
135 czm. magas, négyrétű kézi himzéssel, különféle színekben	K 26
90 czm. magas, rendkívül díszes, kézi himzéssel, szövetalapon, különféle színekben	K 20

Ezekon kívül különféle nagyságban és színekben papír-, vászon-, selyem-, szövet-, fa- és lakparavánok a leggyorsruhábbtól a legdíszesebb kivitelig.

Kotányi János-nál csak VI., Teréz-körut 7.

Vidéki megrendelések pontosan eszközö-
tetnek. Képes árjegyzék bérmentve.

EGO *szensarvas Borax*
üdit, szepit, fiatalit.
11levél: 30 fillér 1 doboz 1 korona

Paltanást, mitesszert, bőrvörösséget elmulaszt: Bärsonysima, rozsás, üde, bájos arczzint ad.

EGO pipere boraxszappan . . . K 1.—
EGO pipere boraxcrém . . . K 1.50

Főraktár: **KISS LASZLO** Budapest, Batóss-utca 81.

PARK-SZANATÓRIUM
BUDAPEST,
VI., ARÉNA-UT 84/b (VÁROSLIGET)

**Szülészeti
osztály**

SZÜLŐ NŐK részére